RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909. Andra Kammaren. N:o 62.

Onsdagen den 12 maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Herr talmannen anmälde till fortsatt behandling bevillningsutskottets betänkande, n:o 26, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning af maltdrycker m. m. äfvensom i ämnet väckta motioner; och lämnades därvid i fråga om *2 §* af det i utskottets betänkande afsedda författningsförslaget enligt förut skedd anteckning ordet till

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Herr Kobb, som yttrade: Herr talman, mina herrar! I det anförande, som herr statsrådet och chefen för finansdepartementet i denna fråga haft på förmiddagen, har han icke blott tagit upp den närmast föreliggande frågan, utan därjämte gifvit oss en exposé öfver sin uppfattning rörande såväl den finansiella ställningen som de åtgärder, som han tänkt sig nödiga för att förbättra densamma. Om nu denna ställning är svår — och det måste vi alla inse, att den är — så är det tydligt för oss alla, att den nuvarande finansministern i detta fall endast får skörda frukterna af många föregående finansministrars synder.

Tack vare den tryckande indirekta beskattningen, som vi hafva haft och som lades på de fattigare samhällsklasserna för ett 20-tal år sedan, och tack vare det låt-gå-system, som varit så karakteristiskt för det härskande partiets finanspolitik, så har den börda, som hittills legat på finansministrarne i Sverige, varit en lätt börda för att icke säga en ljuflig börda. I andra länder med en sund och förutseende finansförvaltning har det i goda tider med stora öfverskott varit en finansministers första plikt att dels betala af statens skulder, dels föreslå skattelindringar för att, när de dåliga åren komme, hafva medel att möta de växande behofven.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Så tänkte och handlade det förflutna århundradets störste finansminister i England, den gamle Gladstone. Och hans efterföljare hafva klokt och målmedvetet gått i hans fotspår. — Hos oss åter ser det ut, som om finansministrarnas största bekymmer varit, huru de skulle kunna placera de stora öfverskotten. Jag får erkänna, att de härvid haft en kraftig hjälp i sina kolleger krigs- och sjöministrarne; ja, en gång när själfva sjöministerns förmåga att uttänka nya utgifter syntes hafva kommit till korta, fick den dåvarande finansministern ett kraftigt understöd från ett antal motionärer i Första Kammaren, hvilka hemställde om byggandet af ett stort antal pansarfartyg utöfver dem, som Kungl. Maj:t föreslagit! — Men, som sagdt, nu äro de feta och goda åren förbi och de magra förestå, utan att vi här i Sverige — i likhet med egypterna, tack vare Faraos kloke finansminister Josef — samlat något i ladorna. Vi stå nu inför ett deficit! När en finansminister står inför ett deficit, så borde hans första tanke gälla sanningen af det uttalande, som just den gamle Gladstone en gång fällde: »Sparsamheten är den första artikeln i min finansiella trosbekännelse».

Jag vill nu icke säga, att herr finansministern vid uppgörandet af årets statsreglering icke haft denna grundsats för ögonen, men jag är öfvertygad om, att han skulle kanske kunnat drifva tillämpningen af densamma ännu längre. Jag föreställer mig nämligen, att, om herr finansministern gent emot sina kolleger och speciellt krigs- och sjöministrarna, som af helt naturliga skäl icke kunnat lika klart som han se de verkligt stora finansiella svårigheterna, hade anslagit samma kraftiga, bestämda ton, hade åt sina ord gifvit samma tydliga undermening, som han i lördags gaf åt sina ord i Första Kammaren, så hade i årets statsreglering hvarken förekommit anslag till fälthaubitser eller hemliga anslag till nya krigsfartyg. Hans excellens herr statsministern hade då icke behöft att sätta det fordom sparsamhetsvänliga landtmannapartiets regeringstrohet på så hårda prof, som han gjort flera gånger denna riksdag, och slutligen skulle kanske hela denna diskussion om våra skattefrågor för detta år hafva varit öfverflödig, i det vi då knappast haft något deficit alls.

Då det nu emellertid förekommer ett deficit, är det frågan, huru detta skall fyllas: genom direkt eller indirekt beskattning, det är detta, som det gäller att klargöra. Jag skall då be att få göra en liten jämförelse i det fallet, och följer jag därvid herr finansministerns exempel och refererar till den engelska budgeten, som framlagts af den engelska finansministern. Det gällde för denne att fylla ett deficit, som uppgick till ungefär 17 millioner pund sterling, d. v. s. ungefär 300 millioner kronor. Det var cirka 10 procent af hela hans budget. Han har nu fyllt denna brist dels genom att något minska de i England vanliga årliga

afbetalningarna af statsskulden, dels genom att sedan föreslå 6,700,000 pund i indirekta skatter och 7,500,000 i direkta.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Vår finansminister har icke haft så stort hål att fylla, det var endast 7,600,000 kronor, 3 procent af vår budget. Men om man ser, på hvad sätt det stora hålet fyllts i England, och huru herr finansministern föreslagit, att detta lilla, eller relativt lilla hål skulle fyllas hos oss, tränger sig ovillkorligen den tanken på en, om icke den åsikten har fog för sig, som ligger till grund för den af herr vice talmannen m. fl. framburna motionen, att hela det belopp 5,800,000 kronor, som jämte växelskatten fordras för att täcka bristen, bör anskaffas genom förhöjning af inkomstskatten. Man får ovillkorligen den tanken, att detta förslag skulle hafva tillvunnit sig en sådan auktoritets gillande som den engelske finansministerns. Vår finansminister har emellertid icke gått till väga på det viset. Han har velat täcka bristen till en del genom indirekta skatter och har i det syftet framlagt det nu föreliggande förslaget om ökad maltskatt, som skulle lägga en betydande del af skattebördan på den fattigare delen af befolkningen i vårt land.

I sitt anförande på förmiddagen har herr finansministern för att klargöra sin uppfattning af ställningen gjort en jämförelse mellan den direkta beskattningen hos oss och i andra länder, äfven i England. Men han har därvid också visat — och det tror jag vi alla inse — att en sådan jämförelse är synnerligen svår att göra. Jag skall därför ej göra något försök att kritisera densamma, utan jag vill i stället söka anställa en jämförelse mellan den motsatta beskattningen, den indirekta, hos oss och i andra länder, speciellt England.

Till indirekt beskattning räknar man nu i vår budget sådana poster som tullar samt tillverkningsafgifter å brännvin, punsch, malt och socker. Räknar man ihop de belopp dessa poster representera, finner man, att de tillsammans utgöra ungefär 70 procent af alla de skatter, som uttagas i vår budget, icke 70 procent af vår budget utan af de i densamma upptagna skatterna. De återstående 30 procenten utfyllas af hvad vi kunna kalla de direkta skatterna. Beräknar man nu i den engelska budgeten motsvarande siffror, finner man, att hvad jag kallat indirekta skatter uppgår till 49 procent och de direkta skatterna till 51 procent. Vi se således, att här är en betydande skillnad.

Herr finansministern visade, att den direkta beskattningen hos oss under de sista åren undergått en ganska stor höjning. Ja, alldeles samma förhållande finner man i England! Om man undersöker den engelska budgeten från 1830-talet, innan den storartade omläggningen af Englands budget, som verkställdes af Peel och Gladstone och deras efterföljare, kommit till stånd, så ställa sig dessa siffror nära nog lika som nu hos oss, d. v. s. för de indirekta 74 procent och återstoden 26 procent för de direkta.

Detta gäller för budgeten år 1835. Men herr finansministern

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

har mycket riktigt anmärkt, att man icke endast genom en sådan undersökning af statsbudgeten kan få en uppfattning af den börda, som verkligen ligger på de skattdragandes axlar. Jag skall därför försöka att som han äfven taga med den kommunala beskattningen i denna undersökning. Jag har icke haft senare siffror till mitt förfogande för kommunalskatten i England än från år 1906, och detsamma är förhållandet med de svenska siffrorna. De tal, som jag kan komma med, göra alltså icke anspråk på fullständig noggrannhet, utan bli endast relativa. Om man nu antar, att kommunalskatten uppgår till ungefär samma belopp som år 1906, så finner man här i Sverige i detta års budget en statsskatt på 153 millioner kronor, och därtill komma de kommunala skatterna och skatten till landstingen, cirka 80 millioner kronor, d. v. s. 233 millioner. Om jag nu beräknar, hur stor del af detta belopp utgöres af de indirekta skatterna, så finner jag, att det är ungefär 50 procent. Går jag däremot till England och gör motsvarande beräkning, så finner jag, att statsskatten i årets budget uppgår till 137 millioner pund sterling, under det den kommunala beskattningen, uttagen genom direkta skatter, uppgår till cirka 75 millioner eller kanske något mera, d. v. s. man kommer till en summa af 212 millioner pund sterling eller öfver 3,800 millioner kronor, och utaf dessa utgöras 31,6 procent af hvad jag kallar indirekt skatt. På den engelska nationen hvilar alltså relativt taget en vida mindre indirekt skattebörda än på oss. Det är då att märka, att bland de indirekta skatterna i England det endast är två, som hvila på lifsförnödenheter, nämligen på té och socker. Hos oss är det ju knappast något, som hör till lifvets nödtorft och som är möjligt att beskatta, på hvilket icke en beskattning ligger. Att under sådana förhållanden ytterligare öka den indirekta skattebörda, som vår fattigare befolkning har att bära, synes mig icke vara förenligt med en klok, ännu mindre med en rättvis skattepolitik.

Jag skall här icke upptaga tiden med att gå igenom alla de anmärkningar, som riktats mot den indirekta beskattningen öfverhufvud, men jag skall be att få citera några ord, som fälldes af den engelska finansministern i hans budgettal detta år. Han säger: »Det sämsta med den indirekta beskattningen är, att ju fattigare en medlem af vårt samhälle är, dess tyngre är han beskattad i förhållande till sin inkomst»; och han tillägger litet längre fram i sitt tal: »Té och socker höra till lifvets nödvändighetsvaror, och jag anser, att den rike man, som vill spara sin egen börs på bekostnad af den fattiges tomma pung är en mycket lumpen man». På ett skarpare och mer träffande sätt kan man väl icke uttala förkastelsedomen öfver den skattepolitik, som varit rådande, sedan det nya systemet infördes här för 20 år sedan.

Men hvad som enligt min mening gör den föreslagna maltskatten ännu förhatligare är ett förhållande, som säkerligen ganska

ofta kommer att inträffa, nämligen att denna skatt kommer att drabba icke skattebetalaren ensam, utan också hans familj, ty svårligen låter den familjefader, som icke nu kan styra sitt begär efter den beskattade rusdrycken, sin konsumtion minskas på grund af skatten. Nej, skatten kommer i sådant fall att trycka just på det ringa belopp, som en sådan familjefader lämnar öfrigt åt hustru och barn.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Hvarför vill nu icke finansministern tillgripa den direkta beskattningen för att täcka den brist, vi hafva i år? Ja, för detta har han utförligt redogjort i sitt anförande på förmiddagen. Både af hans föredrag i Norrköping i höstas och hans ord här i förmiddags framgår det ju tydligt, att finansministern betraktar inkomstskatten som ett slags reservskatt, som tillgripes i svårare tider, då andra skattekällor tryta. Den uppfattningen närmar sig mycket den, som man ursprungligen hade i England, när inkomstskatten där infördes.

Jag skall be att med några ord få skissera inkomstskattens historia i England. Denna skatt användes där första gången i början af 1800 talet under de stora krigen mot Napoleon. Efter den allmänna freden år 1815 afskaffades mycket snart denna beskattning. Den betraktades nämligen som en krigsskatt. Sedan dröjde det till 1842, då den åter infördes. Den infördes då just som ett slags reservskatt för att sätta den man, som då ledde Englands skattepolitik, sir Robert Peel, i stånd att göra den stora omändring af den engelska tulltariffen, som han föresatt sig att göra. Men om man studerar hans brefväxling med de män, som voro hans medhjälpare, ser man huru stor motviljan var mot denna beskattning, och i hvilken grad minnet ännu fanns kvar af densamma såsom en krigsskatt. Detta framträder äfven tydligt hos Peels store lärjunge Gladstone. Hela tiden ser man, huru Gladstone betraktar inkomstskatten som något ondt, som det gällde att befria sig från. Under hela 60-talet och ändå till 1874 — alltså under hela den tid, då Gladstone ledde Englands finanspolitik — synes det hafva varit hans mål att så småningom skaffa bort denna beskattning. Han minskar den oupphörligt. År 1874 lofvar han, att han skulle kunna helt och hållet upphäfva den. Han säger då, att man skulle mycket väl kunna undvika den, om blott den engelska nationen ville inskränka sina utgifter inom en viss ram, men det har den engelska nationen hvarken velat eller kunnat, och därför har inkomstskatten blifvit en beståndande del af den engelska skattepolitiken. Detta uttalas mycket tydligt af den nuvarande engelska finansministern i hans budgettal. Han säger där: »Inkomstskatten, ursprungligen pålagd såsom något temporärt, är nu det centrala, ja, ankaret i vårt finanssystem». Om man jämför detta yttrande med vår finansministers yttrande på förmiddagen, så synes mig, att de stå i nära nog diametral motsats i fråga om uppfattningen af denna skatteform. Det

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

synes mig, som om herr finansministerns uppfattning närmar sig den, som man förr hade i England. Men som vi se, att Gladstone i det fallet utvecklade sig, så få vi väl hoppas, att kanske en gång i en framtid finansministern också kan göra det.

Finansministern antydde i sitt anförande, att vi redan i vår nuvarande inkomstskatt skulle hafva kommit ganska nära den gräns, som man icke bör öfverskrida. Man torde emellertid erinra sig att, sedan inkomstskatten hos oss införts, det belopp, hvarmed den figurerar såsom inkomst, ökats ifrån $10^1/_2$ million år 1903 till 16 millioner år 1907, utan att bestämmelserna under den tiden förändrats. Efter år 1907 gäller, såsom vi veta, den bestämmelsen, att inkomstskatten utsträckts äfven till inkomster mellan 1,000 och 2,000 kronor. När man ser sådant, så undrar man, om icke detta skulle tyda på, att det ännu finnes en ganska stor marginal till att öka denna skattekälla. Som ett stöd för den uppfattningen skall jag ännu en gång tillåta mig att citera den engelske finansministern i hans sista budgetstal. Efter att hafva påvisat, att sammanlagda beloppet af den inkomst i England, för hvilken inkomstskatt erlägges, har vuxit från 607,5 millioner pund 1901 till 640 millioner pund 1906, så yttrar han följande: »Om inkomstskatten i år fördubblas, skulle skattebetalarna samfäldt, efter att hafva betalt denna dubbla inkomstskatt, likväl hafva haft samma inkomst som för 5 år sedan». Och något längre fram säger han: »Ett sorgfälligt öfvervägande af dessa siffrors betydelse bör öfvertyga äfven den mest skeptiske, att ett bibehållande af ett maximum af 5 procent eller äfven en ökning däraf kan ske utan att väsentligen inkräkta på tillgängliga reserver för stora nationella behof».

Om vi således se, att en ökning af 6 procent i beloppet gifver den engelske finansministern en fast förvissning om, att skattegränsen icke är uppnådd, så skulle vi kanske hafva anledning att förmoda, att skattegränsen icke är uppnådd hos oss, där höjningen ju har varit mycket större än där, ehuruväl det är klart, att denna höjning icke kan förklaras endast genom en höjning af skatteförmågan, utan att den måste tillskrifvas en del andra förhållanden, framför allt en bättre tillämpning af skattebestämmelserna och den förändring, som taxeringsvärdena undergått under tiden.

Herr finansministern har i dag på förmiddagen uttalat sig så bestämdt emot den höjning af inkomstskatten, som har föreslagits af herr vice talmannen och andra motionärer här i kammaren. Herr finansministern säger, att, äfven om vi frånse detta, som ju tyckes vara hans uppfattning, att vi komma nära den gräns, som icke kan öfverskridas, kunna vi icke öka inkomstskatten, emedan den är en så ofullkomlig beskattning. Ja, men om vi se på, huru de handhafva inkomstskatten i England, och se på, huru inkomstskatten där är inrättad — som herrarna säkert

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

känna till — så är inkomstskatten där, såsom professor Wiksell härom dagen uttryckte sig, degressiv och icke progressiv, d. v. s. det finnes ett visst belopp, utöfver hvilket skatten ständigt är densamma. Det inträffar vid 700 punds inkomst — ja, det finnes ju undantag därifrån; ty på inkomst under 700 pund är den mindre. Om man nu ser på, huru den engelska finansministern under årens lopp har manipulerat med inkomstskatten, finner man, huru den har växlat, i det den från att hafva varit 7 pence på hvarje pund sterling, då den ursprungligen pålades, har varit uppe i 15 pence och nere i 2 pence. Och under de sista åren har den varit 12 pence. Nu föreslås, att den skall ytterligare ökas. Man ser således, att där har man möjlighet att operera med en inkomstskatt, som så ofullständigt lämpar sig efter den verkliga skatteförmågan; och då kunde det väl icke vara omöjligt att göra detta äfven hos oss inom vida mindre gränser, enär vi i alla fall i progressionen gjort försök, låt vara dock, såsom finansministern sade, att han förmodade — och säkerligen alla äro ense om — att det varit ett ofullständigt försök att komma skatteförmågan närmare.

Herr finansministern sade, att man på det sättet skulle ställa hinder i vägen för en utredning af frågan. Ja, på det skulle jag vilja svara, att det har ju icke under dessa år hindrat de engelska finansministrarna att oupphörligt ändra bestämmelserna i afseende å inkomstskatten, samtidigt som de hafva användt den. Det är ju således icke någon omöjlighet att kunna göra detta, äfven under det man håller på med en utredning om en ny progression.

Herr finansministern sade vidare, att man måste ju, om man skall kunna få en uppfattning om den direkta beskattningen hos oss, taga tillsammans inkomstskatten och kommunalskatten. Då är det ju gifvet, att vi få en mycket hög beskattning. Men ser man efter, så är det inkomstskatten, som i allmänhet är den mindre delen. Det är kommunalskatten, som är underkastad de största växlingarna. Och det visade just finansministern i sitt anförande i förmiddags, huru denna kan variera i olika kommuner. Men därvid är att märka, att, på grund af denna ojämnhet i kommunalskatten, är det ju så, att i vissa kommuner personer, som gå långt ner på inkomstskatteskalan, kunna få betala en lika stor direkt skatt som uti en annan kommun, med lägre kommunalskatt, de rika få betala. Det kan således mycket väl hända, att i en kommun millionären icke betalar större del af sin inkomst i direkt skatt än en fattig löntagare i en annan, fattig kommun med stor kommunalskatt. Det förefaller mig, som om den stora anmärkningen mot kommunalskatten först och främst är den, att den är så ytterligt ojämn, och att de åtgärder, som allra först måste företagas, är att försöka få en jämnare fördelning af de kommunala utgifterna. En sådan fördelning borde väl kunna föregå äfven en skattereform. Om man nu skall så länge vänta

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

på en skattereform i afseende å den kommunala beskattningen, som finansministern ställde i utsikt, så skulle man ju gärna kunna citera den gamla satsen, att medan gräset växer dör kon.

På grund af hvad jag nu här har anfört skall jag be att få förena mig med dem, som yrka afslag på det föreliggande skatteförslaget och bifall till reservationen.

Men jag skall be att ytterligare få tillägga några ord. Då jag i lördags afton hörde finansministerns manliga ord i debatten i Första Kammaren och förstod, att han ömmade för den fattiga befolkningen i skogssocknarna i Norrland, så hoppades jag också, att han vid denna frågas behandling i Andra Kammaren skulle ömma för den fattiga befolkningen i *hela* vårt land, som nu tryckes af en tung skattebörda, vid hvars påläggande den icke haft någonting att säga.

Herr Almqvist: Då jag, herr talman, tillhört den majoritet inom bevillningsutskottet, som jämte en annan ledamot af denna kammare tillstyrkt bifall till den hemställan utskottet gör, skall jag be att med några ord få angifva den ställning, jag intager i denna fråga och sålunda de skäl, som varit bestämmande för mig att icke följa reservanterna i denna fråga.

Reservanterna yttra till en början, att det näppeligen kan vara tillrådligt att öka en skatt, som kommer att till öfverväldigande del utgöras af de i ekonomiskt hänseende minst bärkraftiga befolkningsklasserna. Jag vågar för min del bestrida, att så är förhållandet. Det är icke enligt mitt förmenande de minst bärkraftiga befolkningsklasserna, som konsumera öl. Öl konsumeras mest, såsom bekant, i städerna och uti de stora industrisamhällena. Men på landsbygden, på den rena landsbygden, där den minst bärkraftiga befolkningen verkligen finns, *där* konsumeras öl endast till en mycket ringa del. Ty ännu har ölet icke där blifvit en vara, som ingår i det dagliga bruket. Hade det däremot varit fråga om, att man nu skulle vilja fördyra t. ex. kaffe eller tobak, hade man med skäl kunnat anföra, att en dylik fördyring af dessa varor träffar just de minst bärkraftiga på landsbygden. Ty dessa varor användas, såsom bekant, i stor utsträckning på landsbygden.

Vidare anföra reservanterna, som ett hufvudargument för sin hemställan, att den beslutade vintullen kommer att medföra en nedsättning i priset på de mera burgnas njutningsmedel, och att den nu föreslagna maltskatten medför en fördyring af ett af de breda lagrens njutningsmedel. Det är enligt mitt förmenande en skef framställning, som här framställes. Ty det är, såsom herrarna veta, utaf helt andra grunder än att vilja förbilliga vinet för de mera burgna samhällsklasserna, som denna nedsättning af vintullen beslutits. Och det hade ju varit, synes det mig, önskligt, om reservanterna uti sin motivering hade antydt, att det var

andra skäl än denna omsorg om de burgnas njutningsmedel, som föranledde nedsättningen af vintullen.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Reservanternas tredje skäl är, att, då kamrarna enats om att begära en utredning om det allmänna frigörandet från det ekonomiska beroendet af rusdryckshandteringen, det icke kan vara lämpligt att göra statsinkomsterna ytterligare beroende af maltdrycksbeskattningen. Af tillgängliga uppgifter finner man, att år 1906 gingo brännvinstillverkningsskatten till i rundt tal 27 miljoner, försäljningsafgifterna till 13,500,000, punschskatten till 1,500,000, maltskatten till 3,085,000, införseltullen för sprit och vin till 5,100,000 eller sammanlagdt till 50,400,000 kronor i rundt tal. Nu vill jag fråga, om man med allvar vill göra gällande, att, när det en gång blir oss möjligt göra oss oberoende af dessa 50 miljoner, det icke också skall vara möjligt att kunna göra oss oberoende af ytterligare dessa 3,400,000 kronor, hvarom det här gäller?

Jag vill i detta sammanhang betona, att jag för min del alltid med sympati omfattat den motion, som begär en sådan utredning.

Slutligen hänvisa reservanterna till en förhöjd inkomstskatt, om statsbudgeten fordrar det i stället för denna maltskatt. Från statsrådsbänken har här på förmiddagen blifvit ytterligare och synnerligen utförligt motiveradt, hvarför icke denna förhöjning i inkomstskatten i detta fall kan vara tillrådlig. Och jag tillåter mig uttala en varning för att alltför kännbart höja densamma med nu gällande skattelagstiftningsgrunder.

Till slut vill jag rikta ett par ord till de speciella nykterhetsvännerna inom utskottet, som reserverat sig mot den förhöjda maltskatten: Hvarför vilja icke nykterhetsvännerna vara med om denna ringa skatteförhöjning af ölet? Nykterhetsvännerna veta väl genom den utredning, som ägt rum inom bevillningsutskottet, att ölet nästan öfverallt i utlandet är mera beskattadt, än här är föreslaget. Och det har från statsrådsbänken utförligt redogjorts för, huru härmed förhåller sig. Vidare veta nykterhetsvännerna mycket väl, att under de ekonomiskt dåliga tiderna ölkonsumtionen inom landet minskas, och att således den föreslagna förhöjningen i maltskatten sannolikt kommer att förminska ölkonsumtionen, hvilket borde för nykterhetsvännerna vara synnerligen önskligt. Jag kan i detta afseende icke underlåta att nämna, att enligt tillgängliga uppgifter konsumeras inom landet c:a 348 miljoner halfvor öl eller sålunda c:a 63 halfvor öl per invånare, och att denna förhöjning af ölskatten, som här är föreslagen, skulle komma att belöpa sig till allenast omkring 63 öre per invånare i riket. Jag förstår då icke, hvarför nykterhetsvännerna vilja afslå den kungl. propositionen. Huru skall man förstå detta? Kan det vara politiska skäl, som äfven i denna fråga spela in? Det vore enligt mitt förmenande synnerligen önskligt, om man

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

kunde slippa spåra politik i nykterhetsvännernas sträfvanden. Ty endast därigenom kunna deras verksamhet och sträfvanden vinna sympati och understöd af *alla* partier. Jag vill dock påpeka, som äfven blifvit framhållet förut, att icke alla nykterhetsvänner i denna fråga äro af samma mening, utan att åtskilliga hafva förordat bifall till den kungl. propositionen i den förändrade form, som utskottet här föreslagit.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman, mina herrar! När statsrådet och chefen för finansdepartementet här i dag på ett så briljant sätt framställde olika länders skatteförhållanden, glömde han dock en skatt, som man åtminstone till viss del får räkna till den direkta beskattningen, och det är stämpelskatten. Nu kan man ju tvista om, huruvida stämpelskatten till alla delar är en lämplig beskattning eller icke, men för mig åtminstone står det klart, att stämpelskatten icke drabbar de djupa lagren af medborgarne.

Nu kan det ju synas, som om vi i Sverige hafva en stämpelskatt, som är tillräckligt stor, men jag skall bedja att få påpeka, att de flesta länder, åtminstone de, som finansministern berörde, hafva en afsevärdt större inkomst af stämpelskatten, än hvad vi hafva. I 1901 års statsverksproposition anförde dåvarande finansministern en hel del siffror från andra länder, utvisande hvilken inkomst stämpelskatten lämnade i dessa länder. Nu har jag inga uppgifter i detta hänseende från senare tid än 1901, men det är stor sannolikhet för, att stämpelskatten i dessa länder icke blifvit nedsatt i någon afsevärdt hög grad, hvadan det väl får antagas, att stämpelskatten där för närvarande lämnar ungefär samma utbyte som år 1901. Af den redogörelse, som finnes införd i finansministerns dåvarande äskande till Riksdagen, framgår, att stämpelskatten i Belgien lämnade 11 %, i Frankrike 21 procent, i England 19 procent och i Holland 14 procent af dessa länders statsinkomster. Men i Sverige lämnar den allenast 4,2 procent, och detta är ju, såsom herrarna höra, en offantligt stor skillnad. F. n. lämnar stämpelskatten i Sverige icke fullt 6 % af statsverkets samtliga inkomster och något mera än 9 % af statsverkets skatteinkomster. Vidare påpekade 1901 års finansminister, att i Frankrike stämpelskatten lämnar minst dubbelt mera än hvad tullarne gifva och i Holland två à tre gånger mera än hvad som inflyter på tullarne.

I Sverige däremot lämnar stämpelskatten endast en femtedel d. v. s. 20 procent af hvad tullarne lämna. Detta synes vara siffror, som stå i diametral motsats till hvarandra.

Nu kan man ju, såsom jag förut sagt, tvista om vissa stämplars berättigande, och jag äger icke fullt kännedom om, i hvilka fall stämpelbeläggning äger rum i dessa länder. Men jag

tror mig veta, att arfsskatten där är betydligt större än här i landet. Och jag kan icke förstå, hvarför man icke under ett sådant år som detta, då det hos oss råder brist i statskassan, skulle kunna tänka sig en höjning af arfsskatten i afsevärd grad åtminstone ifråga om oskylda personer, så att man sluppe att ytterligare öka konsumtionsskatterna.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Jag har endast velat påpeka detta i förbigående. Anledningen till att jag begärde ordet var närmast den, att jag ville ytterligare stryka under, hvad den förste talaren här i kväll på ett så träffande sätt yttrade, då han framhöll, att nuvarande finansministern får skörda, hvad andra sått. Jag kan icke förstå annat än att vi måste kraftigare begränsa våra utgifter. Vi hafva här i Sverige, såsom det förut blifvit påpekadt, försökt att pumpa ut så mycket i skatt, som möjligt är, både på direkt och indirekt väg, så att det synes mig, som om stora svårigheter möta att kunna betäcka nödvändiga statsutgifter.

Men det har också visats af den förste talaren här i afton, huru vi i Sverige på allt sätt försöka att på indirekt väg täcka statens skattebehof. Jag kan icke underlåta att ännu en gång påminna om det bekanta yttrande, som fälldes af aflidne konung Oscar, när tullarna år 1887 genomfördes, nämligen att den stora inkomst, som dessa skulle komma att tillföra staten, skulle komma att i afsevärd grad användas för att förbättra den arbetande befolkningens ställning. Denna kungliga diktamen har så ofta framhållits, att den nästan blifvit en utnött fras, men man måste dock upprepa och åter upprepa, att detta löfte ännu i dag är ouppfylldt.

Allt hvad dessa tullar kunnat lämna har gått till militarismen. Det blir nya ökade militärbördor år från år, och skulle man kunna öka statens inkomster med 50 procent, så antar jag med säkerhet, att äfven denna inkomst skulle gå helt och hållet till militarismen. Man försöker allt hvad man kan att uppleta nya skatter, och allt hvad man därvid får går till detta ändamål. Det är öfver 20 år sedan, vi började tänka på våra gamla fattiga arbetare och att våra gamla män och kvinnor möjligen skulle kunna få en liten pension. Ännu har detta icke ledt till annat resultat än utredning, en ny kommitté har nyligen blifvit tillsatt, och jag nästan befarar, att då denna kommitté är färdig med sitt betänkande, så stoppar man äfven detta betänkande i papperskorgen och en ny kommitté blir tillsatt, och så fortsättes det undan för undan, därför att man icke vill göra något.

Jag vill icke underlåta att påpeka, huru våra militära utgifter stigit. År 1870 uppgingo de till omkring 15 miljoner kronor, och i fjol belöpte de sig till nära 86 miljoner kronor. Det är en ökning på 40 år till icke mindre än nära sex gånger beloppet år 1870. Jag måste då fråga mig själf och eder som äro här: har vår förmåga att betala skatt under dessa år ökats sex

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

gånger? Nej, det har den icke. Andra nödvändiga utgifter hafva blifvit eftersatta; det mesta har gått till improduktiva ändamål. Då här förhållandena i andra länder påpekats, så ber jag att få framhålla, huru vi här i Sverige fått kämpa under dagar och nätter för att i Andra Kammaren kunna genomdrifva ett beslut om utredning af frågan om åtgärder för arbetslöshetens afhjälpande. Detta är en sak, som är genomförd i andra länder, såsom i Norge, Danmark och så vidt jag vet äfven i Tyskland. Så är det med alla reformer för de små i samhället. Sålunda har demokratin i denna kammare vid många tillfällen fått kämpa för att få en lättnad i de hårdast betungade kommunernas skattebördor, men då vill man icke höra på. Allt hvad man skrapat ihop skall gå till fjärde eller femte hufvudtiteln. Sedan klagas det bittert öfver att befolkningen flyttar från landsbygden in till städerna. Det bör framhållas, att det är en af våra allra allvarligaste plikter att se till, att landsbygden icke må afbefolkas. Och det är just det märkliga, att de kommuner, som särskildt tyngas af skattebördan, äro landtmannakommunerna, kommuner, där det icke finnes någon industri. När industriarbetarne blifva gamla och utslitna, vill man icke vara med om att pensionera dem; och när bönderna drabbas af höga skatter, som tynga ned deras tillvaro, vill man icke i någon mån bereda lättnader för dem. Man vill öfver hufvud icke göra något för att folk skall kunna få det bättre. Allt hvad man kan skrapa ihop går till militarismen, men sedan det är slut i pungen, skall man på detta sätt skaffa ytterligare medel. Det är synnerligen lätt att vara fosterländsk på detta sättet, att votera nya bördor och nya utgifter år efter år, då man sedermera får vräka öfver dem på andra medborgare, som hafva tyngre börda att bära, än man själf har. Och detta står man i begrepp att göra äfven nu. Om vi tänka oss en arbetare, som har 1,000 kronors inkomst om året och som är måttlig och dricker blott tre flaskor öl om dagen, så blir det för honom tio kronor i årlig skatteökning, hvilket motsvarar en procent af hans inkomst. Men en annan person har 10,000 kronors inkomst, och för honom skulle förhöjningen i ölskatten betyda blott en tiondels procent af inkomsten, och om inkomsten vore 100,000 kronor, skulle samma förhöjning utgöra allenast en hundradels procent.

För min del kan jag icke under några omständigheter vara med på en sådan regim, att man ytterligare ökar den indirekta beskattningen, och jag kan öfver hufvud icke förstå, att någon demokratiskt sinnad riksdagsman eller någon nykterhetsvän kan bifalla detta förslag.

Den föregående talaren, herr Almqvist, trodde, att vi, när vi nu gå att votera om den höjning af maltskatten, som det nu är fråga om, skulle rösta på grund af politiska motiv. Det kan nog sägas, att vi göra det, det beror på, hur man tager saken. Vi

vilja icke vara med om att höja den indirekta beskattningen, och det synes mig vara ett tillräckligt bärande politiskt motiv för oss.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Likaledes ber jag att få påpeka, att äfven för nykterhetsvännernas intressen denna fråga har en viss betydelse. Jag ifrar för att så snart som möjligt här i Sverige folket skall blifva befriadt från rusdryckernas elände. Men det är ju tydligt, att vi icke närma oss den dagen fortare, då vi äro med om att år efter år höja statens inkomst af rusdryckerna. För mången synes detta önskemål måhända som en utopi. Men jag har den uppfattningen, att det *kan* förverkligas, och därför kan jag ej heller ur nykterhetssträfvandenas synpunkt vara med om att statens utgifter år efter år i allt högre grad bestridas genom beskattning af rusdrycker.

Jag har här sökt att i all korthet gifva uttryck för de känslor och stämningar, som jag vet göra sig gällande i vida kretsar bland de bredare lagren af vårt folk, nämligen att man icke förfar med statens inkomster och statens medel på det sätt, som de önska och att man icke gör något för att uppfylla de löften, som gifvits, då man gång efter annan ökar den indirekta beskattningen.

Jag ber, herr talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Herr Beckman: Vid remissdebatten tillät jag mig uttala, att jag fann det ganska naturligt, att herr finansministern, när han befann sig i det läge, att han måste uppsöka nya skattekällor eller få de redan begagnade att flöda rikligare, enligt det system, som hittills rådt, vände sig till rusdrycksbeskattningen. Ty rusdryckerna äro ju dock i viss mening en »öfverflödsvara». Men jag sade äfven, att ett sådant förslag som det nu framlagda måste granskas ur flera synpunkter. Och en synpunkt är just, att beskattning af hvad som i viss mening är en öfverflödsvara dock kan genom omständigheternas makt *kännas* för förbrukarne såsom något helt annat än en lyxskatt. Så är det faktiskt med ölbeskattningen. Ölet har, tvärtemot hvad vi nykterhetsvänner önska, så inträngt som ett det dagliga lifvets behof hos stora klasser af vår befolkning, att man kan säga, att det af dem uppfattas såsom en nödvändighetsvara. Det var på detta, som den siste ärade talaren syftade, då han sade, att man nu vill lägga bördor på de stora samhällslager, som icke höra till de bärkraftiga. Redan från denna synpunkt har således saken sina stora betänkligheter.

Emellertid var den synpunkt, som jag vid remissen berörde, närmast att hänföra till den direkta nykterhetspolitiken. Jag kan naturligtvis icke nu komma med något nytt utöfver hvad som redan framställts i fråga om densamma. Jag har här endast velat framhålla, att vi nykterhetsvänner inom den sammanslutning, som

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

vi äga i Riksdagen, vid upprepade tillfällen upptagit denna fråga till pröfning. Efter noggrant skärskådande af densamma, alls icke, såsom här nyss antyddes, från någon partipolitisk ståndpunkt, utan endast från de principiella synpunkter, för hvilka vi kämpa, ha vi kommit till det resultat, att vi — enhälligt, kan jag säga, — ansett, att man icke kan göra annat än yrka afslag på det nu framlagda förslaget. Detta, såsom ofta upprepats, närmast på den grund, att vi icke vilja ytterligare fastlåsa det allmännas beroende af inkomster från rusdryckerna. Vi hoppas ju, att det lokala vetot skall eröfra allt större delar af vårt land. Med anledning däraf ha vi påyrkat en utredning angående hvad som skall sättas i stället, när man icke längre har att för stat, kommun, landsting och hushållningssällskap beräkna de nu från detta flöde kommande inkomster. Det är med hänsyn därtill, som det synes oss oundgängligt att nu ropa sitt: Halt, här måste man stanna!

Herr finansministern sökte i förmiddags visa, att beskattningen på ölkonsumenterna uti grannländerna och vissa andra länder är högre än på de svenska konsumenterna af denna dryck. Jag tviflar icke, att så är, när herr finansministern framburit en sådan uppfattning. Men detta innebär dock icke något bevis för, att det icke skulle vara ur nykterhetens synpunkt betänkligt, om man nu äfven hos oss höjde maltskatten. Herr finansministern yttrade vidare: nog böra väl ändå rusdryckskonsumenterna betala skatt? Ja, det är väl ingen, som förnekar. Och de komma fortfarande att betala skatt — och den ganska hög ändå! — äfven om man icke nu ökar densamma.

Herr finansministern ansåg slutligen äfven, att förbrukningen möjligen skulle något minskas på grund af denna skatteförhöjning — och detsamma har en ärad ledamot af bevillningsutskottet upprepat — och finansministern hemställde, att nykterhetsvännerna fördenskull icke borde motsätta sig förslaget. Jag betviflar på det högsta, att förbrukningen i någon nämnvärd mån skall minskas genom denna jämförelsevis ringa skattehöjning. Vi nykterhetsvänner, många utaf oss åtminstone, anse, att det skulle ur vår speciella nykterhetssynpunkt varit något helt annat, om skatten varit så högt tilltagen, att man kunde vänta, att förbrukningen skulle därigenom inskränkas. Men en i det afseendet effektiv skatt skulle måhända ha motverkat sitt eget ändamål, så att i följd af minskad förbrukning icke några ytterligare inkomster genom densamma skulle inflyta till statskassan.

Jag kan således, som sagdt, icke för min del finna, att herr finansministern har rätt, när han anser, att ur nykterhetssynpunkt icke finnes något skäl att motsätta sig detta förslag.

Jag berörde nyss med ett par ord den ärade bevillningsutskottsledamotens förmenande, att måhända partipolitiska hänsyn skulle härvidlag ha spelat in. Jag tillåter mig med anledning af

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

hans uttalande erinra om, att den sammanslutning, som finnes här inom Riksdagen för att behandla dessa speciella nykterhetskraf och den lagstiftning, som därmed sammanhänger, består af medlemmar af *alla* partier, och vi ha kommit till den öfvertygelsen, att kammaren ej minst ur nykterhetssynpunkt bör motsätta sig förslaget. Vi frukta, att de ekonomiska rötterna skola tränga allt djupare ned och att det skall bli allt svårare att, om denna beskattning fortgår, lösgöra samhället från det beroende af rusdryckshandteringen, hvari vi nu stå. Och vi kunna naturligtvis icke, när vi — tack vare det rådande systemet — nått en viss punkt på denna olyckliga väg, göra något annat än, såsom jag nyss yttrade, säga: halt! Att vi icke kunna vänta en retroaktiv verkan af våra önskningar är ju uppenbart. Men det, som ligger framför oss, vilja vi i alla händelser se på annat sätt, i ljuset, så att säga, af den utredning, som vi vänta på, som denna kammare upprepade gånger begärt, och som vi också hoppas snart skall bli Riksdagens beslut. Till dess motsätta vi oss hvarje ökning af beskattningen å rysdrycker.

På grund af hvad jag här i korthet anfört — och jag har därvid talat å de mångas vägnar, hvilka i likhet med mig hylla de åsikter, jag nu framfört — ber jag, herr talman, att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Kvarnzelius*, *Thor*, *Karlsson* i Fjäl, *Hedström*, *Johansson* i Jönköping, *Söderbergh* i Karlshamn, *Jansson* i Edsbäcken, *Berg* i Munkfors, *Bogren*, *Igel*, *Forssling*, *Åberg*, *Gustafsson* i Vi och *Lindgren* i Skog.

Herr Berg i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Ehuru jag redan instämt med utskottets ärade vice ordförande uti hans yrkande på afslag såväl å Kungl. Maj:ts proposition som utskottets förslag, vill jag dock på förekommen anledning ytterligare säga några ord i föreliggande fråga.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet slutade sitt yttrande öfver de i reservationen berörda nykterhetspolitiska synpunkterna med det kategoriska påståendet, att inga särskilda skäl skulle finnas att ur nykterhetssynpunkt motsätta sig det kungl. förslaget. Häremot vill jag för min del inlägga min allra bestämdaste gensaga, och jag är öfvertygad om, att jag härvid har på min sida en hel mängd af denna kammares ledamöter och särskildt de speciella nykterhetsvännerna.

Herr statsrådet berörde i sitt yttrande det af reservanterna anförda skäl till motstånd mot skattehöjningen, som ligger däri, att samtidigt med det att proposition har aflåtits angående sänkning af tullen på vissa franska viner, ifrån regeringen framlagts ett skatteförslag, hvilket innebär som påföljd en förhöjning af priset på öl, och han påstod, att detta skulle vara ett mindre bärkraftigt

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

skäl. Han framhöll — och detta har senare af en annan talare blifvit understruket — att syftena med denna vintullsproposition vore statsfinansiella, och att denna proposition ingalunda framkommit af någon ömhet om dem, som skulle betala denna tull; men på hvilken grund herr statsrådet, med anledning däraf, kunnat göra gällande, att detta skäl skulle vara mindrevärdigt i denna diskussion, kan jag icke förstå. Jag vet, och jag framhöll det i mitt anförande angående vintullsänkningen, att det väckte mycket missmod bland landets nykterhetsvänner, att regeringen ens gått in på förhandlingar, som den måste förstå skulle resultera däri, att en så pass betydande fraktion som den nykterhetsvänliga här i Riksdagen skulle tillfogas ett svidande slag. Trots allt det buller, som sattes i scen af förfäktarna af vintullsänkningen, och trots att regeringen i detta hänseende nu vunnit sitt syfte, så äro de flesta nykterhetsvänner — jag är säker därpå — fortfarande öfvertygade om, att nöden ingalunda kräfde, att vi underkastade oss de franska krafven med äfventyr, att nykterhetsrörelsen därigenom tillfogades ett ej oväsentligt afbräck. Ty fastän herr statsrådet bedyrade, att vinkonsumtionen ej skulle komma att ökas genom tullsänkningen, har jag och många med mig en motsatt åsikt. Vi anse också, att konsekvenserna af denna tullsänkning kunna bli ganska ödesdigra.

Vid samma riksdag, som regeringen ansett sig kunna väcka denna för nykterhetsfolket förhatliga proposition angående vintullen, framkommer den med ett förslag om ölskattens höjning, som ovillkorligen kommer att öka det allmännas beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel. Herr statsrådet sade visserligen, att det kommer att dröja ganska länge, innan man får se ett resultat af den allsidiga utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel, som Andra Kammaren för sin del redan två gånger begärt. Det är säkert, att rusdrycksintressenterna och andra nog torde komma att göra hvad de kunna för att lägga hinder i vägen härför. Men detta synes mig vara ett godt skäl att *icke* medverka till höjandet af maltskatten, ty om vi företaga en sådan höjning, så fördröja vi ovedersägligen förverkligandet af den tanke, som ligger till grund för yrkandet på denna utredning.

Herr statsrådet tyckte sig ha lämpligt fördelat skatterna efter de föreliggande förhållandena, då han, förutom höjning af inkomstskatteprocenten, föreslagit antagande af en växelstämpelskatt och denna konsumtionsskatt. Mig synes det dock, att han härigenom icke opartiskt och lyckligt fördelat skattebördorna, ty säga hvad man vill, så träffa dock växelstämpelskatten och maltskatten företrädesvis stadsbefolkningen, affärsmännen och arbetarna. Jag för min ringa del gick med på växelstämpel-

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

skatten i förhoppning att därigenom, liksom äfven genom att i enlighet med herrar Staaffs m. fl. motion höja den extra inkomstskatten, kunna undvika ökning af maltskatten.

Jag har ännu ett skäl utom de redan anförda att motsätta mig den här föreslagna skattehöjningen, och det är min farhåga för, att svagdricksbryggerierna därigenom skola tillfogas ett förintande slag. Riksdagen har uttalat sig för ett särskiljande af de starkare och svagare maltdryckerna, och äfven i vissa afseenden lagstiftat i öfverensstämmelse härmed. Men Riksdagen har icke tagit steget fullt ut, utan tillåtit, att s. k. blandade bryggerier fortfarande få existera. Herr Söderberg i Hobborn, som afgifvit motion i ärendet, anser detta välbetänkt och hyser den sangviniska förhoppningen, att man så småningom skall lyckas förmå dessa blandade bryggerier eller åtminstone en del af dem att fullständigt omlägga sin tillverkning, så att de endast skola tillverka alkoholsvaga maltdrycker. Detta nykterhetsintresse påstår han delvis hafva föranledt honom att väcka motionen. För min del tror jag, att han grundligt kommer att svikas i dessa sina ljusa förhoppningar. Hans syftemål torde nog i mycket ringa grad realiseras, men därigenom, att han arbetar för regeringens maltskatteförslag, kommer han att medverka till, att åtminstone de mindre svagdricksbryggerierna ödeläggas. De mera försigkomna svagdricksbryggerierna tvingas att ändra om sina bryggerier till ölfabrikation och tillverkning af starkare dryckessorter. Detta är ett resultat, som nykterhetsvännerna i allmänhet icke vilja vara med om att främja.

Herr talman, på grund af hvad jag nu anfört, vidhåller jag yrkandet om afslag på såväl Kungl. Maj:ts proposition som utskottets förslag.

Herr Cervin: Herr talman, mina herrar! Det har här yttrats mycket i denna fråga, och de flesta af talarne ha varit af samma åsikt uti densamma som jag, hvarför det icke torde vara så synnerligen mycket att tillägga, och jag skall äfven fatta mig mycket kort.

Att motståndarne till ett rusdrycksförbud önska bifalla utskottets föreliggande förslag, anser jag vara helt naturligt, men att personer, som påstå sig vara förbudsvänner, också kunna gilla detta utskottets förslag, är en sak, som jag alls icke förstår. Därigenom att staten göres ännu mer intresserad i dessa inkomster försvåras ju möjligheten att få ett rusdrycksförbud infördt. Denna kammare har ju fattat beslut angående önskvärdheten af en utredning af frågan, huruvida och på hvad sätt stat, kommuner och landsting skola kunna göras oberoende af rusdrycksinkomsterna. Men ju mera intresserad staten är af dessa inkomster, desto svårare torde det då bli att få dem ersatta med andra inkomster genom skatter eller dylikt.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet hörde vi, att såväl brännvins- som maltskatten är vida högre i både Norge och Finland än hos oss. Jag tänker dock, att äfven vi ha stora utsikter att komma upp till samma höjd, om vi blott fortsätta att öka dessa skatter något det ena året efter det andra. Men det vore väl vida bättre, om vi nu ovillkorligen skola komma till samma höjd som t. ex. Norge, att göra denna ökning på en enda gång, ty då kunde man ha den förhoppningen, att höjningen skulle inverka på konsumtionen. Men skola vi höja blott med några öre i taget, inverkar detta icke alls på konsumtionen, utan man får därigenom endast en inkomstkälla för staten, som det blir allt svårare att ersätta, om den någon gång skulle borttagas.

Då tullen å de franska vinerna nedsattes, väckte detta en storm af ovilja ute bland landets nykterhetsvänner. Ganska skarpa anmärkningar riktades synnerligast mot Riksdagens nykterhetsgrupp, för att den icke kunde säga ifrån i en dylik sak. Jag röstade visserligen emot denna nedsättning, men jag kan dock icke bryta stafven öfver dem, som hade en annan uppfattning. Det låg ju helt andra motiv till grund för det beslut, som då kom till stånd. I denna fråga borde vi kunna lagstifta utan att de franska finansmännen behöfva ha sitt finger med i spelet.

Huru skola vi kunna tänka oss, att staten skall göras oberoende af inkomsterna utaf rusdryckshandteringen, om vi fortfarande skola öka dessa inkomster? Böra vi icke i stället tänka på att söka fylla den lucka, som nu finnes i statsbudgeten på något annat sätt än genom en höjning af maltskatten? Och skulle vi verkligen anse, att detta vore alldeles omöjligt, ja, då har nykterhetsgruppen och nykterhetslagstiftningen icke längre något berättigande inom den svenska Riksdagen. Jag tror dock, att det bör finnas möjlighet att på något annat sätt fylla budgetens behof, och det vore väl skäl i att ju förr dess hellre se sig om efter dessa inkomstkällor, innan lösningen blir än mera omöjlig.

Med instämmande i hvad herrar Beckman och Berg här anfört ber jag, herr talman, att få yrka afslag å såväl Kungl. Maj:ts som utskottets förslag och bifall till reservationen.

Friherre Palmstierna: Herr talman, mina herrar! Jag har närmast begärt ordet med anledning af de uppgifter, som herr finansministern i sitt stora tal i dag på förmiddagen lämnade angående det *kommunala* beskattningsväsendet i vissa länder. Herr finansministern gjorde, ehuru under mycket stor reservation, en del jämförelser dem emellan. Sådana kunna likväl aldrig blifva fullt adekvata, och då han byggde en väsentlig del af sitt anförande just på dessa jämförelser, anser jag det därför nödvändigt att belysa några af de luckor, som onekligen förefunnos i hans anförande.

Herr finansministern anställde jämförelser dels mellan Sverige

och England dels mellan Sverige och Tyskland. Nu är det så, att statsskatten i England och Sverige utgår med ungefär samma procent af hela skattebeloppet, och därför skulle man kunna tycka, att redan från den utgångspunkten en jämförelse mellan dessa länder skulle kunna anställas. Herr finansministern glömde emellertid, att af de statsskatter, som upptagas i England, går en väsentlig del, de s. k. »subventions», till kommunerna. Dessa »subventions» utgöra icke mindre än omkring 13 procent af kommunernas inkomster. Som statsskatten till väsentlig del är direkt utgående på *inkomst*, måste man således ha klart för sig, att en stor del af kommunernas uppbörd härflyter från en sådan skattekälla. Detta är en sak, som man bör minnas, emedan den är af ganska stor betydelse.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Vidare nämnde herr finansministern, att det kommunala beskattningsväsendet i England vore baseradt på *fastighetsskatter*, såsom han uttryckte sig, eller på de s. k. »rates», hvilka uppgå till c:a 45 procent af kommunernas inkomster. Herr finansministern gaf äfven en framställning af, huru dessa rates voro beskaffade. De betalas af den, som nyttjar lägenheten, och utgå allt efter hyrans belopp eller, rättare sagdt, efter det belopp, som enligt vederbörande taxeringsnämnds uppskattning fastigheten kan lämna i årligt arrende. Herr finansministern kallade detta för fastighetsskatt, men jag vill gent emot honom framhålla, att i *engelska* fackkretsar använder man icke sådan definition på dessa skatter. En kunglig kommitté, »the Royal Commission on Local Taxation», som år 1901 framlade ett betänkande angående den kommunala beskattningen, framhåller, att dessa »rates» grunda sig på en »Act of Elisabeth», en lag från 1600-talet, då naturalhushållningen ännu var förhärskande; och att de i själfva verket då utgjorde *skatter efter förmåga*, som närmade sig hvad vi nu för tiden kalla för inkomstskatt. När så penninghushållningen gör sitt inträde i landet, förändras grundvalen för dessa »rates», men deras syfte att i viss mån vara en *inkomstskatt* kvarstår likväl.

Antager man, såsom herr finansministern, att de s. k. »rates» äro vanliga fastighetsskatter, skulle för öfrigt hela den reformrörelse vara fullkomligt oförklarlig, som sedan slutet af 1890-talet utvecklat sig i England på skatteväsendets område och hvilken med sådan kraft omfattas af den nuvarande regeringen, åsyftande att inom kommunerna *gent emot de nuvarande skatterna* få fram ett *verkligt fastighetsskattesystem*, grundadt uteslutande på det nakna jordvärdet. Jag vill påminna om, att sedan år 1903 har underhuset i England upprepade gånger uttalat sig för en sådan skattereform.

Vidare bortglömde herr finansministern, när han jämförde vårt land och England i fråga om de direkta skatterna på det kommunala beskattningsväsendets område, att hos oss en del

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

brännvinsmedel går till kommunerna. Om vi skulle jämföra våra brännvinsmedel med motsvarande engelska »duties on consumption» och »licenses», visar det sig, att de senare utgöra 7,8 procent af uttaxerade beloppet mot hos oss 9 procent brännvinsmedel ungefär. Vi ha således i svenska kommuner mer indirekta skatter, än engelsmännen ha i sina. Detta hvad jämförelsen med England beträffar.

I fråga om Preussen — icke Tyskland — nämnde herr finansministern, huru det förhöll sig med det kommunala beskattningsväsendet därstädes, och han framställde, efter hvad jag och många med mig kunde förstå, såsom ett anmärkningsvärdt och typiskt fall, staden Berlins inkomstbeskattning. Herr finansministern meddelade, att inkomstskatten där uppgick till 8 procent, emedan de »Zuschläge», som de preussiska kommunerna ha rättighet att uttaga på den statliga inkomstskatten, i Berlin uppgingo till ett belopp af 100 procent. Man fick af herr finansministerns anförande det intrycket, att detta skulle vara ganska anmärkningsvärdt, och han hade väl valt Berlin såsom ett med våra förhållanden fullt jämförbart exempel.

Nu är det emellertid så, mina herrar, att 100 procent, som man har i Berlin, är synnerligen lågt i jämförelse med hvad kommunerna i Preussen eljest bruka ha. Att Berlins magistrat och kommunalförvaltning icke gått högre än till 100 procent, beror därpå, att så snart en kommun öfverskrider denna gräns, måste en statskommissionär granska deras budget och hela finansväsen, något som det stolta Berlin icke vill vara med om. Statistiken rörande 108 af Preussens städer visar dessutom, att icke mindre än 29 procent af dem ha 200 procent eller mer i »Zuschläge» på den statsliga inkomstskatten. Det visar sig således, att den *rena, verkliga* inkomstskatt, som finnes i tyska kommuner, uppgår till en höjd, som i regel öfverskrider hvad som förekom i det fall, som herr finansministern ville utpeka såsom typiskt. Dessutom vill jag i detta afseende framhålla, att den allmänna utvecklingen i Tysklands kommuner går i den riktningen, att man år från år ökar den del af beskattningen, som utgår på inkomst. Jag vill endast nämna tre exempel härpå för att icke trötta herrarna. Från år 1895 till år 1907 förekom i staden Königsberg en ökning i detta hänseende från 180 procent till 250 procent, i Oberhausen från 160 procent till 225 procent och i Remscheid från 180 procent till 230 procent. Vi finna således, mina herrar, att det belopp, hvartill inkomstskatten uppgår i Preussen, är betydligt högre, än man kunde förmoda med anledning af herr finansministerns uttalande.

Hvad den föreliggande frågan beträffar, vill jag slutligen uttala min tacksamhet till herr finansministern, för att han icke — såsom man gjorde på excellensen Boströms tid — föregaf något nykterhetsintresse, när han framlade detta skatteförslag.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Jag ser däri, att han icke gjort något uttalande härom, ett indirekt erkännande af, att denna beskattning verkligen icke, som herr Almqvist nyss sökt göra den till, kan anses vara en nykterhetsfrämjande åtgärd. Därom har ju äfven nykterhetsgruppen gjort ett enhälligt uttalande.

Hvad de finanspolitiska synpunkterna för öfrigt beträffar, har det talats om, att med ökade direkta skatter kapitalet skulle fly vårt land. I dessa dagar har man erfarit, hvad det i själfva verket är, som flyr vårt land — det är arbetet. Den emigrationsström, som nu ånyo börjar välla ur landet, gör oss mera än någonsin beklämda och borde mana oss att se till, om icke äfven i beskattningssystemet kan ligga sådana brister, som befordra att denna blodström flyter ut ur vårt land.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Swartz: Herr talman! Jag skall be att, medan ännu intrycket är kvar af hvad den senaste ärade talaren nu sagt och äfven af hvad den förste talaren, som här i kväll inledde debatten, yttrade, få svara några ord på de inlägg, som från båda herrarnes sida gjorts.

Jag ber att först gent emot den senaste ärade talaren få framhålla, att jag aldrig företagit någon jämförelse mellan förhållandena i Sverige och dem i utlandet annat än beträffande inkomsters skattebelastning. Sålunda har jag icke talat om kommunalskatter i öfrigt. Jag har icke inblandat ett ord om indirekta skatter och ej heller talat om hvarifrån den ena eller andra källan till inkomst kunde härflyta annat än med afseende på den, som bestod i beskattning af inkomst. Och därmed tror jag också, att åtskilligt af hvad här senast sades om oriktig benämning på fastighetsskatt i England och sådant mera icke har någon vidare betydelse. Jag ber emellertid få nämna för herrarne det, att om det också icke är den riktigt fina tekniska termen för skatten, så tror jag ändå, att det är en beteckning, som för oss svenskar är mera begriplig än om någon annan skulle användts. Det är nämligen på det sättet, såsom äfven erkänts, att fastighetsskatten utgår på grund af det årliga värdet af afkastningen utaf fastigheten, hvilket fastställes genom taxering. Genom lag åligger det brukaren eller arrendatorn, hyresmannen, af fastigheten att erlägga denna skatt. Det åligger sålunda icke fastighetsägaren. Såsom torde vara för herrarne bekant, är det ett i England synnerligen utbredt förhållande, att såväl jordbruksfastighet som annan fastighet arrenderas och brukas af annan än den, som äger fastigheten, och då är det brukaren, som betalar skatten. Är det så, att ägaren själf brukar fastigheten, skall naturligtvis han erlägga den. Men då denna skatt helt och hållet är en objektskatt och icke på det sätt utgår att man äger att från den beräknade inkomsten göra afdrag för

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

skuldränta, såsom förhållandet är med vår inkomstskatt, har jag icke kunnat taga någon hänsyn till denna skatt vid en jämförelse mellan våra kommunala skatteförhållanden och Englands, lika litet som jag vid framhållandet af våra kommunala skatteförhållanden tog in fastighetsbevillningen, utan det var endast och allenast den rena inkomstbelastningen och den högsta belastningen af den rena inkomsten i Sverige som jag jämförde med den högsta belastningen af den rena inkomsten i andra länder. Jag tror — det har också erkänts — att det är mycket svårt att göra sådana jämförelser. Men jag tror dock, att det är lättare att göra en jämförelse af den beskaffenhet, som jag här uppdragit, då man å ömse håll har ett och samma föremål och endast och allenast tänker på, huru hög belastningen är i det ena landet, jämförd med belastningen i det andra, än då man inblandar andra synpunkter; och under sådana omständigheter håller jag före, att det är riktigt allt hvad jag i den delen anfört.

Innan jag lämnar friherre Palmstiernas yttrande, skall jag be att ytterligare få belysa hvad jag sagt angående de kommunala skatteförhållandena i Tyskland. Jag har det lyckligtvis skrifvet, så att jag skall be att få läsa upp detsamma, som jag i förmiddags härom yttrade. Jag sade: »Ser man på de faktiska förhållandena budgetåret 1908—1909, finner man att Berlin uttaxerar 100 procent af inkomstskatten. Som maximum af denna är satt till 4 procent, belastas de allra högsta inkomster i Berlin med skatt till stat och kommun med högst 8 procent».

Detta har också friherre Palmstierna vitsordat riktigheten af. Jag sade det därför att jag ansåg, att det var lämpligast att med stockholmsförhållandena jämföra förhållandena i Berlin. Fördenskull kommer det också omedelbart därefter: . . . »Stockholm 11.5 procent.» Jag ville fasthålla, att den högsta belastningen för Berlin utgör 8 procent och för Stockholm 11.5 proc. Men sedan kommer det: »I de flesta större städer torde emellertid utdebiteringen icke stanna så lågt. I några fall visar statistiken, att utdebiteringen å de högsta inkomsterna t. o. m. något om ock obetydligt öfverstiger högsta utdebitering i Stockholm».

Som herrarne hörde af friherre Palmstierna, är det i somliga städer i Tyskland numera så, att den kommunala beskattningen uppgår till 200 procent af statsskatten, och som maximum af den utgör 4 procent af inkomsten, så blir det hela 12 procent, men i Stockholm är som nämndt motsvarande procenttal 11.5. Jag tror sålunda, att jag uttryckt mig fullkomligt korrekt i denna del.

Så framhöll friherre Palmstierna, att det i Tyskland fortgår år från år en ökning af den kommunala beskattningen i de olika kommunerna genom ökning i direkta skatter. Jag frågar: är det

icke precis detsamma som här hemma? Ökas icke kommunalutskylderna på grund af bevillningen här i landet också? Det är som sagdt en mindre rationell grund, som vi ha för den kommunala beskattningen och som jag hoppas skall kunna läggas om; men i alla händelser är förhållandet det, att på den direkta beskattningens väg det lär tagas ut allt större belopp äfven här.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Jag skall nu be att få säga några ord gent emot herr Kobb, och vill jag fatta mig så kort som möjligt. Han sökte vända om hela min bevisning och talade om, hur mycket de indirekta skatterna drabbade i England jämfördt med hvad de drabba här. Men jag ber få fästa uppmärksamheten på, att det i en sådan framställning så mycket beror på hvad man menar med direkt och med indirekt skatt. Att anställa en jämförelse öfver hela linjen på ett sätt, att det blir klart, hur det ställer sig i det ena eller andra landet, tror jag stöter på oöfvervinneliga svårigheter, hvilket också herr Kobb erkände. Jag har därför inskränkt mig till att jämföra inkomstbelastningen i det ena landet och i det andra, och i den delen kunde jag icke förnimma, att herr Kobb var i stånd att bevisa, att jag begått något fel i min framställning i förmiddags, då jag förklarade, att den sammanlagda belastningen af inkomst här i Sverige var högre än den i England. Jag hänvisar i det afseendet till hvad jag då sade.

Herr Kobb framhöll, att jag tycktes betrakta inkomtsskatten endast som en reservskattekälla, och han citerade i det sammanhanget några uttalanden angående gamla engelska statsmäns uppfattning i den delen, hvilka särskildt blifvit återgifna i det föredrag, som hölls af professor Wicksell. Ja, denne gjorde sig också skyldig till samma misstag med afseende på min uppfattning angående inkomstskattens beskaffenhet. Jag har icke sagt, att den endast skulle vara en reservskattekälla, utan jag har sagt, att man borde komma ihåg att fästa sig vid den egenskapen hos densamma, att den *också* är en reservskattekälla. Det är en väsentlig skillnad mellan det och den uppfattning, som de engelska statsmännen hade och som, efter hvad vi hörde af herr Kobb, tog sig det uttrycket, att enligt dem inkomstskatten borde läggas på i krigstid och så tagas bort och sålunda utgöra uteslutande en reservskattekälla. Är det verkligen någon af herrarne, som har den uppfattningen, att jag tror på möjligheten att taga bort inkomstskatten? Jag har i förmiddags bestämdt framhållit på tal om inkomstskattens karaktär af reservskattekälla följande: »Därmed afses naturligtvis icke att reservera inkomstens skattekraft för framtida behof. Tvärtom bör genom direkt beskattning uttagas så stort belopp, som utan de skattdragandes oskäliga betungande kan under normala förhållanden å denna beskattningsväg utdebiteras».

Det är långt ifrån att vara en skattekälla, som man endast tager till, när man icke har någon annan. Däremot har jag

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

fäst stor vikt vid, att vid bestämmandet af progressionen man finge taga hänsyn till att vid tillfälliga behof af mera säregen art denna skatt måste anlitas som reservskattekälla, och i den delen är jag glad att kunna konstatera, att herr Kobb liksom jag anser, att det är nödvändigt. Ty herr Kobb talade om, huru man förfarit i England med afseende på denna inkomstskatt. Där har man gjort den mer eller mindre rörlig, allt eftersom behof förefunnits att taga ut större eller mindre skatt. Men, mina herrar, att man kunnat göra det utan att någon olägenhet däraf försports, såvidt jag vet, beror just på denna egenskap hos skatten, som af herr Kobb framhölls och äfven professor Wicksell fäst uppmärksamheten på, nämligen att den är degressiv och icke progressiv. Redan vid 700 £ inkomst är högsta skattesatsen uppnådd, och det är den, som är normerande i detta fall, och sedan har man därunder minskat af proportionen.

Herr Kobb har också anfört, att under de gångna tiderna de högsta siffrorna voro 15 pence per pund, det är $6^1/_4$ procent. Detta är sålunda det högsta man kommit till. Man får komma väl ihåg, att den kommunala skatten på inkomst förefinnes icke i England; det var sålunda på ren inkomst den högsta beskattning, som förekommer i England. Om man härmed jämför skatterna, sådana de skulle blifva efter herr Staaffs motion, d. v. s. den normala inkomstskatten af 4 procent som maximum med tillägg af 36 procent eller 5.44 procent, och om man därtill lägger bevillningen, så gör detta tillsammans 6.44 procent; vi ha sålunda redan här en kvarts procent högre statsbeskattning än hvad man haft i England, när den varit som högst. Men till denna beskattning kommer den kommunala beskattningen på inkomst, och så kommer en annan sak: den irrationella läggningen af vår inkomstskatt! Jag vågar påstå, att just hvad herr Kobb anförde visar bättre, än hvad jag i förmiddags kunde visa, det berättigade i, att man kan säga, att vi med afseende på de högsta inkomsterna kommit beträffande progressionen så långt, att man kan fundera på, huruvida man bör gå längre. Åtminstone innebär icke Englands exempel någon uppmuntran att fortgå på den vägen, och det är ju dock detta exempel, som här framför allt framhållits. Men härvidlag har man, som jag än en gång tillåter mig framhålla, uteslutande anställt jämförelse mellan statsliga förhållanden i England och statsliga förhållanden i Sverige med bortseende från den kommunala beskattningen, hvilken senare sätter kronan på verket och väsentligt tynger ned vågskålen för Sveriges räkning i jämförelse med England.

Slutligen vill jag be att få säga ännu ett par ord med anledning af baron Palmstiernas anförande. Baron Palmstierna sade, att man är rädd för att här genom en allt för hög beskattning draga kapitalet från landet. Men han ansåg, att vi borde vara rädda för något annat: vi borde icke föra bort våra arbetare,

vårt folk ur landet. Jag håller med om, att man bör göra hvad som är möjligt för att hålla dem kvar. Men hvart är det, som emigrationsströmmen går? Jo, till Amerika. Veta herrarna, huru man i Amerika, enligt därifrån ingångna meddelanden, inom vida kretsar resonerar med afseende på sådana här frågor? Jo, man säger: vi lägga icke på någon som helst inkomstskatt, emedan vi då hindra immigration af förmögna utländingar. Jag tror, att detta också är en sida af saken, som man kan tänka på. Ty om man, för att icke hämma immigrationen af dylika individer, icke vill pålägga någon inkomstskatt alls — sådan saknas som bekant för närvarande i Amerika — så är kanske den tanken icke alldeles oriktig, att följden af en alltför högt uppdrifven beskattning af kapitalet kan blifva, att kapitalet emigrerar till andra länder.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Herr Söderberg i Hobborn: Herr talman! Jag får allra först förklara, att jag icke är något vidare lifligt intresserad af att lägga på nya skatter eller förhöja skatterna. I denna fråga har jag ställt mig ganska tveksam. Som herrarna kunna finna af min motion, har jag afsett att något lindra följderna af Kungl. Maj:ts proposition med hänsyn till våra svagdricksbryggare. I den kungl. propositionen var det som bekant föreslaget, att för skattepliktiga bryggerier restitutionsbeloppet af skatt för den malt, som omedelbart användes till svagdricka, skulle sättas till $16^1/_2$ öre per kilogram. Detta har jag ansett vara ett väl högt belopp och ifall Riksdagen komme att godkänna den kungl. propositionen, ansåg jag att vissa modifikationer borde göras därutinnan.

Det är egentligen i tre punkter, som jag ansett, att en ändring af den kungl. propositionen borde företagas. Först och främst anser jag, som sagdt, att restitutionsbeloppet af skatten för den malt, som direkt användes vid svagdricksbrygd, vid skattepliktiga bryggerier skulle nedsättas från $16^1/_2$ öre till 14 öre, hvarigenom äfven andra bryggerier skulle uppmuntras att öfvergå till svagdrickstillverkning, hvilket skulle kunna ske i så fall utan att skada de egentliga svagdricksbryggarne. Nu har man här flera gånger framhållit, att denna fråga icke är någon nykterhetsfråga, och jag vill icke disputera därom. Jag vill endast i förbigående nämna, att denna åtgärd åtminstone icke kan anses *skada* nykterhetssaken. Jag har tänkt mig att, om de skattepliktiga bryggerierna sattes i tillfälle att lägga om sin tillverkning successivt till svagdricksbrygd, skulle man därigenom i någon mån befrämja nykterhetssaken, och jag vill därutinnan citera hvad en ledamot i Första Kammaren säger i en motion; reservanterna ha för öfrigt citerat samma motionär. Det heter nämligen på sid. 26 i detta betänkande:

»Genom utnyttjande af den rätt till lokalt veto, som redan

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

gällande författning i ämnet medgifver, har det med sistlidet år i allmänhet kommit därhän, att vid värdshusrörelse å landsbygden annan maltdryck än svagdricka är förbjuden. En naturlig följd häraf blir, att de medelstora bryggerierna för uppehållande af sin omsättning och därigenom bibehållande af sin arbetsstam måste söka i ökad mån kasta sig på tillverkning af de alkoholsvaga maltdryckerna, som därvid år efter år komma att i mera afsevärd mån spela in i bryggeriernas ekonomi.»

Detta skulle därför i någon mån kunna medföra, att de skattepliktiga bryggerierna lockades att lägga om tillverkningen. Detta anser jag vara en synnerligt beaktansvärd synpunkt vid bedömandet af denna fråga.

Här har man visserligen sagt, att den skatt, som här är ifråga, skulle tyngst drabba de svagaste i samhället, och den första ärade talaren, som hade ordet här på eftermiddagen, anförde detta genom ett exempel, då han talade om, huru denna skatt drabbar icke blott den skattedragande utan jämväl hans familj, då mannen icke kan styra sitt begär. Ja, konsekvenserna af ett sådant resonemang skulle väl leda till, att man borttoge skatt och tull på *alla* rusdrycker. Men jag hemställer, om tiden kan vara inne att taga ett sådant steg.

Vidare har äfven från vissa håll framhållits med styrka, att genom att höja denna skatt skulle man låsa fast rusdrycks-handteringen vid statens ekonomiska intressen på sådant sätt, att det skulle blifva svårt att förverkliga det stora mål, som nykterhetsvännerna satt sig före, nämligen att taga bort alla rusdrycker och all försäljning af dem.

Ja, nu kan man väl hemställa med allt skäl, om tiden verkligen är inne att förverkliga detta syfte. Men hvad som bestämt min ståndpunkt i denna fråga är, att man genom de föreslagna åtgärderna skulle kunna förmå de skattepliktiga bryggerierna och äfven i någon mån — genom de förhöjda priserna på de starkare rusdryckerna — allmänheten att vända sig till de svagare maltdryckerna, som icke äro så skadliga.

Det har under diskussionen framhållits, och det har också uttalats af reservanterna, att det icke kunde anses lämpligt att samma Riksdag, som nedsätter tullen på franska viner, skulle höja skatten på en rusdryck, som inom landet användes af de mindre bemedlade. För min del får jag säga, att jag ställt mig mycket afvisande mot denna nedsättning, men vi fördes ju af omständigheterna därhän, att vi icke voro mäktiga att motstå denna tullförändring. Därför bör väl detta icke inverka på denna fråga, och jag tror icke häller, att detta skäl har någon vidare resonans.

Det är ju så, att det tillkommer bevillningsutskottet att granska och föreslå de bevillningar, hvarigenom statsutgifterna skola täckas. Här stå vi inför två alternativ. Kungl. Maj:t har

föreslagit en höjd maltskatt, som skulle drabba bryggerierna för tillverkning af starkare maltdrycker med 1 öre per halfbutelj; motionärerna däremot hafva föreslagit en afsevärd förhöjning af inkomstskatten. Jag vill erinra om det utförliga anförande, som herr finansministern hade, och jag har funnit, att de öfvervägande skälen tala för, att man bör bifalla utskottets förslag, ty detta är ändå en skatt, som man i allmänhet mycket lätt kan undkomma; och jag försäkrar herrarna, att på landsbygden ha vi i allmänhet icke alls behof af dessa starkare maltdrycker, och jag tror också, att om man ville tänka på hvad som kunde vara nyttigt för ens ekonomi och välfärd äfven i städerna, man skulle taga sig till vara för dessa starkare drycker.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Emellertid har jag kommit till den uppfattningen, att, om man vidtager de modifikationer och de ändringar i den kungliga propositionen, utskottet här föreslagit, kan man i allmänhet vara ganska nöjd med detta förslag, och jag tror icke att det skall verka så afsevärdt betungande på befolkningen. Därför och med anledning af hvad jag yttrat, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Branting: Herr talman, mina herrar! Jag tror, att kammaren skall ursäkta mig, om jag förbigår det yttrande, som nyss hölls af regeringspartiets skattepolitiska auktoritet, och direkt går öfver på, hvad herr finansministern nu i upprepade anföranden med så stor bravur framfört.

Som alltid var han mycket intressant att höra, och de utredningar, han här lämnade, särskildt under förmiddagsanförandet, komma väl i sinom tid, när de föreligga i tryck, att bli föremål för mycket beaktande, och jag föreställer mig också åtskillig kritisk belysning, som det är omöjligt att ge alla dessa sifferuppgifter nu på rak arm. Men jag vill ändock säga, att nog fick man af det anförandet redan från början det intrycket, att här stod en taleman för de besittande klassernas intressen, hvilken i mycket hög grad var angelägen om att lägga hela sin framställning så, att kammaren skulle få det intrycket, att ifrån dem är just icke mycket vidare att få i skatteväg, och därför få vi lof att beskatta de stora massorna och ej väja för, att deras konsumtionsartiklar bli ytterligare föremål för tyngande pålagor.

Han började genast med att framhålla, att den *utjämning*, som vi alla äro ense om bör ske af den direkta beskattning, vi ha här i landet, den kan omöjligen komma att ge så mycket i ökade statsinkomster, som staten behöfver för sina alltjämt fortgående behof. Men jag tror, att detta påstående, redan det, tål vid en ganska stark modifikation. Det beror väl ändå helt och hållet på, om man lägger sina anspråk på de klasser, som sitta inne med kapital och förmögenhet, eller om man skall fortsätta med den gamla så oändligt bekväma vägen att taga några öre

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

här och några öre där af de stora massornas förbrukningsartiklar och på detta sätt omärkligt, men därför ej mindre effektivt plocka in millionerna undan för undan, som sedan gå åt till ändamål, som vi alla känna. Omärkligt, sade jag, därför att hvarje särskild post ej föranleder något så särskildt stort uppskrik i landet — men summan af alla dessa poster få vi igen i den fördyring af allt, hvaraf vi alla lida, och som vi alla tryckas af. Sverige har ju oemotsagdt blifvit nära nog det dyraste land i världen, så att vi icke veta, hvar vi skola börja eller sluta för att i detta afseende åstadkomma rättelse. Det är frukten af det system, som af herr finansministern försvaras med en varning för, att vi för all del ej måtte räkna på, att af den verkliga förmögenheten något så synnerligen mycket skall kunna uttagas, äfven när vi få den skatteutjämning, han med sina utredningar förbereder.

Han pekar vidare på, att 1900 kommo 7 procent af statens skatteinkomster från den direkta skatten, men att vi sedan gått tämligen uppåt i detta afseende. Det har skett en förskjutning, så att vi nu taga mera på den direkta beskattningsvägen. De influtna direkta skatterna ha kommit upp till 18 procent och nu på sistone föreslås 20 procent af statens hela skatteinkomst. Ja, det är sannerligen en riktig rörelse, som sålunda gjort sig gällande i förhållandet mellan den direkta och indirekta beskattningen, men jag frågar: är det verkligen en siffra, som vi hafva anledning att med någon tillfredsställelse se på, att man nu omsider kommit därhän, att af för statens räkning genom skatt uttagna belopp *en femtedel* eller 20 procent kan sägas gå på den direkta skattevägen? Vi hafva hört under den föregående kontroversen, huru exempelvis i England vid pass *hälften* går på den direkta statsbeskattningsvägen. Sverige stoltserar nu med att från den löjligt ringa summan af 7 procent ha kommit upp till 20 procent! Nej, vi ha en lång väg kvar att gå, innan vi i detta afseende komma i någon mån i jämnhöjd med dessa andra länder, och ännu mer, innan vi komma i någon mån till en sådan position, som vi verkligen kunna försvara inför rättvisans synpunkter i afseende å skattelagstiftningen.

Det må tillåtas mig att helt kort i förbifarten något ytterligare återkomma till de omdebatterade engelska siffrorna. Herr finansministern framhöll — jag antecknade blott en af de många siffror, han gaf — att i Sverige vid det inkomstbelopp, då maximum af inkomstskatten eller 4 procent börjar uttagas, om jag fattade honom rätt, skulle den direkta effektiva skatten, som enligt det nya förslaget skulle uttagas i England, utgöra 7,4 procent. Om man nu till dessa 4 procent i inkomstskatt lägger 1 procent i bevillning, och jämför de 5 procent, som sålunda hos oss uttagas, å ena sidan med de nämnda 7,4 procent å den andra, så visar det sig att den föreslagna engelska skatten är på denna punkt af skatteskalan i det närmaste 50 procent högre än den

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

inkomstskatt, som för närvarande förekommer enligt vårt svenska system. Och då har man ändock i detta fall tagit jämförelsen så gynnsam som möjligt beträffande dessa högsta inkomster, ty man har valt just den inkomstsumma, där det högsta skattebeloppet just är uppnådt här i Sverige; för ännu högre inkomstbelopp, sker hos oss ingen stegring i skatteprogressionen. Men, om jag fattade uppgifterna från England rätt, blir väl där den effektiva skatteprocenten högre, ifall man skulle gå högre uppåt. — Finansministern synes bestrida det; men i alla fall, vare därmed på det ena eller andra sättet, så se vi här en *verkligt betydande skillnad* föreligga mellan å ena sidan, hur man från den nuvarande radikala engelska regeringen vågar föreslå en beskattning af de stora inkomsterna, 50 procent högre i proportion än hos oss, och å andra sidan, hvad man här varnar oss för, nämligen att gå synnerligen mycket längre, än hvad vi för närvarande ha gjort.

Nu har herr finansministern vid upprepade tillfällen framhållit det vilseledande i att göra jämförelser rörande enbart statsskatterna i olika länder. Det är ju också alldeles klart, att man ej genom att enbart sammanställa statsskatterna får en klar föreställning om skattetrycket i dess helhet i olika länder. Men om han sålunda har rätt däri, har han enligt mitt förmenande alldeles orätt i hvad han här gång efter annan velat betona och särskildt i sitt anförande nyss, nämligen att vi här i Sverige skulle stå ytterst nedtryckta vid en jämförelse af belastning af förmögenheten och af inkomsten genom våra kommunalskatter, då man i England efter hans skildring icke hade alls någon motsvarande belastning, utan där för kommunernas del föreligger en objektskatt. Ja, det är mycket sant, att det naturligtvis icke är en direkt förmögenhetsskatt, som föreligger i de engelska kommunerna, men deras skatter äro väl dock en börda, som har blifvit lagd just på den *större* förmögenheten och proportionsvis i viss mån om också ej i någon idealisk proportion. Ty den, som hyr en liten gård, har att betala till kommunen en relativt liten afgift, men det är klart, att den, som hyr en större gård, har att betala en större afgift som objektskatt, och då får man, om också på detta indirekta vis, tillbaka just den beskattning af förmögenheten, som här hos oss uttryckes i fastighetsskatten och i inkomstskatten. Det blir sålunda fullt berättigadt att jämföra dessa kommunala bördor i England och här, och man kan alltså *icke* på det sättet undanskjuta den delen af skattetrycket och peka på våra tunga kommunala bördor för att därmed försvara, att förmögenheten icke hos oss skall belastas för statsändamål såsom den gör i England. Kommunalskatten på förmögenheten uttages på en annan väg, efter andra normer där, men det är där icke den stora massan, som beskattas för kommunala ändamål, utan det är där

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

som här väsentligen på de inkomsttagande grupperna i samhället, som i alla fall dessa kommunala bördor till sist komma.

Medan jag talar om dessa förhållanden, kan jag omöjligen underlåta att framhålla den ofantliga skillnaden i det skattetryck, som hvilar på en engelsk medborgare med små inkomster och på en svensk. Jag har ej här uppgifter till hands, om huru stort det skattefria beloppet för närvarande är i England i afseende å den direkta skatten, men för en del år sedan var det intill ett par hundra pund, och jag tror icke, att om man kanske sänkt detta belopp något, det dock varit så synnerligen mycket man gått ned i detta afseende. Hvilken ofantlig skillnad blefve det icke, om dessa belopp mellan 800 och 1,000 kronor upp till 2,500 à 3,000 kronor här liksom i England skulle gå fria från direkt skatt! Här äro dessa breda lager nedtryckta af skatter, som på dessa inkomstgrupper verka med en förfärande tyngd och utgöra en stor procent af hela deras inkomstbelopp. Det blir en ofantlig skillnad. Och när därtill kommer — något som vi aldrig få glömma, då vi behandla dessa skattefrågor, och som herr finansministern också framhöll — att i England skatt *icke* är lagd på lifvets förnödenheter, med undantag för några artiklar, som té och socker i första rummet, medan vi här i vårt land veta, huru hårdt hela vårt tullsystem trycker — ja, då framstår denna skillnad i ett ännu skarpare ljus. Och då förstår jag icke, huru man kunnat komma till den slutsats, som herr finansministern i allt fall syntes komma till, om han också — som det torde visa sig, om han ser efter i sina papper — uttalade den med ganska försiktiga ordalag, nämligen att det egentligen skulle vara en *lägre* beskattning hos oss på de lägre inkomsterna, än hvad förhållandet är i de främmande länder, med hvilka han gjorde jämförelse.

Innan jag lämnar de främmande länderna, skall jag be att få uttala min förvåning öfver den upplysning, som herr finansministern nyss lämnade, nämligen att man icke har någon inkomstskatt i Amerika, därför att man där är angelägen om att få immigration af förmögna utländingar. Man lär, så länge man lefver, men jag får bekänna, att jag alltid trott och hört från alla sidor framhållas, att Amerika varit angeläget om att få in så mycket *kraftiga armar* som möjligt och därför sökt att ställa det så, att där i landet dessa kraftiga armar kunna komma till en fruktbringande och produktiv användning, och fördenskull icke velat genast i början lägga sådana bördor på dessa, blifvande amerikanska medborgare. Men sannerligen jag tänkt, att skattepolitiken i Amerika i dessa afseenden skulle dikteras af någon sorts besynnerlig lust att få in i landet några europeiska kapitalister med stora kapital, som skulle slå sig ned där och börja utöfva sin verksamhet. Det är väl alldeles tvärtom så, att man i Amerika har bekymmer för de stora kapital, som hopats i landet, och att man ser med någon ledsnad, att en del af dessa

kapital pläga gå ur landet för att förgylla upp den europeiska adelns något bleknade vapensköldar. Men något annat bekymmer i detta afseende tror jag icke de praktiska amerikanerna i afseende på skattelagstiftningen hyst.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Herr finansministern framhöll med mycken skärpa, att den väg, som i den af herr Staaff m. fl. framförda motionen var anvisad, icke kunde vara lämplig därför, att den afsåg att betäcka genom direkt skatt icke blott ett tillfälligt bekymmer för statskassan utan också *stadigvarande* utgifter, som man icke kunde motse skulle försvinna ur kommande budgeter. Han menade, att det behöfdes, innan man ger sig in på något sådant, en revision af den progressionsskala, som vi för närvarande ha, eljest blir det betänkligt att som i denna motion — efter regeringens eget föredöme visserligen, men dock i större utsträckning och därför enligt herr finansministerns åsikt på ett icke jämförbart sätt — göra en blott procentisk ökning af inkomstskatten. Ja, nog tror jag, att det skulle behöfvas en revision af den progressionsskala, som vi ha, men då skall det vara en revision, som utan hänsyn och fruktan för den större förmögenhetens missnöje verkligen lägger litet mera af bördorna äfven på den, och som sålunda går i samma riktning, som den man i England under trycket af budgetbristen har föreslagit från den därvarande regeringens sida. Men jag frågar kammaren, om någon människa, som hört herr finansministerns intressanta tal i förmiddags, kan få den öfvertygelsen, att man ifrån *det* hållet har att vänta en sådan revision, hvilken verkligen vill försöka att lägga bördorna i högre grad än hittills på de starkaste axlarna i detta afseende?

Herr finansministern hade också en annan invändning gent emot den motion, som jag här berört, nämligen att, om beslut skulle fattas om en ökning, låt oss säga, af upp till 36 procent af inkomstskatten, så skulle det bli svårare efteråt att få denna skatt reformerad, såsom vi alla önska och inse, att det måste ske på grund af dess nuvarande ojämnheter. Jag tillåter mig i detta fall vara af en alldeles motsatt mening. Skulle det verkligen lyckas Andra Kammarens majoritet att genomföra en skattelagstiftning, hvarigenom bördorna sålunda för denna gång och kanske något år framåt lades på inkomstskattedebetsedlarna, så att de blefve i något så när betydande mån högre för de större inkomsterna, då skulle detta enligt mitt förmenande ha en dubbel effekt, och bägge effekterna skulle vara mycket nyttiga. Dels skulle man, som förut framhållits, komma därhän, att man finge i rummet bredvid en smula insikt — jag tager tillbaka ordet, det är för mycket sagdt — en smula *aning* om något, som kallas sparsamhet med statens medel. Dels finge man dessa klasser direkt intresserade under själfva detta tryck af den utjämning, som här förberedes, men som kanhända kan dröja ännu mycket änge. Jag tror därför, att långt ifrån att en sådan anordning

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

skulle på något sätt drifva den önskvärda revisionen i baklås, vi icke skulle kunna finna på någon kraftigare häfstång att få densamma att gå fort och raskt. Ty då dessa klasser hade den förhoppningen, att denna något oväntadt påkomna skatt skulle genom skatteutjämning något lindras, så skulle de drifva på saken, och då brukar det gå fort nog, men äro de motsträfviga, så ha vi otaliga exempel på, att en sådan reform, som endast de breda lagren hoppas på, lägges på långbänk och drages ut i det oändliga.

Sådan är den erinran, som jag skulle vilja göra mot den skattepolitik, som utvecklats af herr finansministern. Med alla dess detaljeringar af helt säkert betydelsefull och beaktansvärd karaktär har den dock från början till slut den genomgående högerprägeln: låt oss skona de stora inkomsttagarna, så att de icke bli bekymrade och måhända — det sades icke ut, men det får man höra allt emellanåt från dessa fosterländska läppar — bli betänkta på att i ett annat land söka användning och placering för de kapital, som här bli en smula skattebelagda.

För öfrigt vill jag till sist säga, att det är en situation af verkligen ganska upprörande art, som vi befinna oss i. Här är luften full hvar dag af lockoutrykten, det ena dyker upp efter det andra, öfver allt samma system: arbetarne fordra status quo, arbetsgifvarne begära nedpressning under den ena eller andra formen, och om ej arbetarne ögonblickligen falla till föga och gå in på detta, så hotas de med generallockout öfver hela linjen. Samtidigt med att man på detta sätt från arbetsgifvaresidan söker åstadkomma en ställning, så att arbetarne kanhända snart icke ha några som helst inkomster, samtidigt sysslar Riksdagen med att lägga på dessa arbetare, på dessa breda lager, den ena ökningen i deras förbrukningsskatter efter den andra, och samtidigt vägrar man att öka den direkta skatten! I detta fall lägger man i stället skatten på en af de artiklar, som nu faktiskt, vare sig man tycker om det eller icke, förbrukas af den stora massan af befolkningen, och man tvekar icke att tillgripa denna skatt på tillsammans 3,400,000 kronor under förutsättning och stilla förhoppning, att någon minskning i konsumtionen icke skall inträda. Men när det sättes i fråga, att få några millioner till på den direkta skatten, som progressivt skall läggas på de stora inkomsterna, då få vi till lifs denna målning, som upprullades i förmiddags, då finansministern framhöll, att man för all del icke må tänka på att lägga direkt skatt för att betäcka *stadigvarande* utgifter och att man icke må inbilla sig, att man kan utjämna dessa direkta skatter så, att det verkligen blir någonting, som svarar mot hvad staten behöfver. Det framhölls af herr finansministern, då han hade ordet andra gången: låt oss alltid komma ihåg, att detta *också* är en reservskattekälla. Jag må bekänna, att som jag hörde hans uttalande i förmiddags, detta »också» undgick mig; jag fick samma intryck som andra här, att herr finansministern

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

med synnerligt stor skärpa uttryckte, att denna skatt skulle ha karaktären af reservskattekälla. Men den saken är nu klarad genom den förklaring, som afgifvits. Detta hindrar icke, att det är en stor och afgörande skillnad mellan det sätt, hvarpå man från högerhåll betraktar den direkta inkomstskatten, försedd med epitetet »också reservskattekälla», och det sätt, hvarpå den betraktas af oss, som vilja göra den till en *centralskatt*, en skatt, hvarigenom statens behof i första hand tillgodosåges, hvilket vore det rättvisaste, därför att man på detta sätt träffade inkomsterna en smula efter förmågan att bära skatterna.

Det är mellan dessa två skiljaktiga *system*, som kammaren nu skall gå att votera. Och det är i full öfvertygelse om, att Andra Kammaren i detta afseende skall veta att ställa sig på den ståndpunkten, att den vill, att skatten verkligen skall läggas på de starkaste axlarna, som jag, herr talman, yrkar bifall till reservationen.

Med herr Branting förenade sig herrar *Forssell*, *Blomberg*, *Lindqvist*, *Tengdahl*, *Söderberg* i Stockholm, *Johansson* i Stockholm, *Persson* i Stockholm, *Rissén*, *Lindley*, *Wallin*, *Kropp*, *Svensson* i Nyköping, *Borg*, *Waldén*, *Thorsson*, *Linders*, *Rundgren*, *Strömberg* och *Lindblad*.

Chefen för finansdepartement, herr statsrådet Swartz: Herr talman! Jag kan icke låta en del af hvad den föregående ärade talaren sade stå oemotsagdt. Det är mig omöjligt och skulle vara för herrarna obehagligt, om jag vid denna tämligen framskridna timme skulle gifva mig in på att söka besvara allt, hvad som nu sagts. Men särskildt en sak vill jag på det allra bestämdaste protestera mot, därför att det hade den talaren icke rätt att läsa ut af hvad jag sade i förmiddags. Enligt hans uppfattning skulle jag nämligen ha sagt, att inga direkta skatter skulle få användas för stadigvarande behofs fyllande. Det har jag aldrig sagt. Jag har tvärtom i början af mitt anförande i förmiddags sagt, att jag beklagar, att icke den utredning, som pågår angående de direkta skatterna, har framskridit så långt, att man kunnat föreslå något i den vägen, och särskildt har jag därvidlag fäst speciell uppmärksamhet vid arfskatten. Jag har sålunda ingalunda uttalat den tanken, att man för stadigvarande utgifters täckande icke skulle kunna anlita eller böra anlita direkta skatter. Det är tvärtom min fullkomliga mening, att så skall ske. Men hvad jag har sagt, det är, att man icke skall för täckande af stadigvarande utgifter använda oriktigt lagda direkta skatter. Man skall icke genom en påbyggnad på en direkt skatt, som af alla erkännes vara olämplig, göra dessa olämpliga förhållanden af stadigvarande natur. Det är därför jag sagt, att jag, såsom förhållandena för närvarande ligga, icke kunnat föreslå en ökning

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

af den direkta skatten, om man därmed menar endast sådana skatter som inkomstskatt, förmögenhetsskatt o. s. v. och icke dit räknar stämpelskatten, ty då veta ju herrarne, att förslag äfven i den vägen är framlämnadt. Jag har icke kunnat göra något förslag om ökning af den direkta beskattningen annat än för tillgodoseende af de tillfälliga behofven, och det just därför, att den direkta inkomstskatten hos oss är så anordnad, att den icke tål vid och icke lämpar sig för en sådan påbyggnad, innan den utredning är gjord, på hvilken man kan grunda en omläggning af dessa skatter.

Likaledes var det fullkomligt oriktigt, när den ärade talaren förklarade, att af mitt anförande skulle framgå, att jag har den uppfattningen, att man icke kan taga något större belopp af inkomstskatten. Det har jag heller aldrig sagt, och när inkomstskatten, då den först pålades, utgjorde 10,500,000 kronor och nu är beräknad till 16 millioner, så är det ju tydligt, att vi redan fått en ökning af det absoluta beloppet, och en sådan ökning skall naturligtvis alltjämt fortgå. Hvad jag däremot sagt och sökt stödja med exempel och jämförelser med utlandet, där moderna skatteförhållanden i det afseendet äro rådande, det är, att om man uteslutande fäster sig vid exemplen från utländska förhållanden, man med afseende på progressionen icke torde våga gå synnerligen mycket högre än nu, och det är en högst betydande skillnad mot hvad den ärade talaren påstod, att jag hade sagt.

Emellertid vill det synas mig, som om kontentan af den siste ärade talarens anförande var, att vi skulle lägga på detta tillägg till inkomstskatten, som motionärerna föreslagit, därför att det då blefve ytterst galet beställdt här i landet. Ja, jag tackar för detta erkännande af riktigheten af de synpunkter, jag framhållit. Jag har just sagt, att genom ett bifall till motionärernas förslag det blir galet ställdt här i landet, men skillnaden mellan herr Branting och mig är den, att han tycker om, att det blir galet ställdt, och jag tycker icke om det. Med den ställning, som jag intar såsom den främste representanten i konungens råd för handel och näringar här i riket, kan jag omöjligen vara belåten med sådana hästkurer, som herr Branting här föreslår. Jag kan icke vara med om att se saken på ett sådant sätt: ju värre dess bättre. Jag måste se till, att icke alltför stor oro och alltför stora obehagligheter för det industriella lifvet, för näringslifvet bli en följd af de förslag, som jag för min del stöder inom Riksdagen, och jag får säga, att förhållandena inom näringslifvet för närvarande äro sådana, att jag icke tror, att det är skäl i att ytterligare lägga sten på börda. Någon bättre auktoritet för att det verkligen skulle bli sten på börda, än den föregående ärade talaren med det uttalande, han nyss haft, kan jag icke åberopa.

Herr Vennersten: Herr talman, mina herrar! Jag är till

väsentlig del förekommen genom hvad herr finansministern anförde, då han vände sig mot herr Branting, men då jag fått ordet, vill jag dock tillägga en bekräftelse på, att det säkerligen vore icke minst för landets arbetare olyckligt, om man ginge till väga så, som här i motionen föreslagits. Ty så länge skattebördan drabbar så ojämnt ifråga om den direkta beskattningen som under nu rådande förhållanden, tror jag det är klokt att taga ökningen i denna beskattning med en viss försiktighet. Jag är öfvertygad om, att kammaren icke skall behöfva ångra, om den tar det förslag, som herr finansministern framlagt, och afstår från att för närvarande göra ökningen af inkomstskatten större, såsom herr vice talmannen och hans medmotionärer föreslagit. Jag vill blott med ett enda exempel belysa denna min uppfattning. För närvarande är det ju så, att inkomst af förmögenhet och inkomst af arbete böra drabbas lika af inkomstskatten. Men faktum är, att om jag har en inkomst exempelvis af en fabriksanläggning eller dylikt, så åtgår ofta af denna min inkomst utöfver den tillåtna afskrifningen ett icke obetydligt belopp till vidmakthållande af anläggningen i sådant skick, att jag kan hålla min produktion och afkastning uppe. Icke dess mindre drabbar skatten hela den afkomst affären ger. Går jag åter till afkomst af kapital, så är det väl bekant, att där föreligger icke en motsvarande minskning. Jag vet många exempel på, att en industriidkare under sådana förhållanden som jag omnämnde drabbas för samma inkomst dubbelt så hårdt som kapitalisten. Häraf lider produktionen, och det kan därför vara tvifvelaktigt, om det är till de fattiga klassernas bästa att förkasta förslaget om höjd maltskatt och i stället taga en ytterligare ökad inkomstskatt. Jag tror fastmer, att vi tillgodose äfven dessa klassers intressen bäst genom att gå försiktigt tillväga i detta afseende, och jag är viss om, att jag talar å mångas vägnar i detta land, då jag säger, att om en rättvis skattegrund blir lagd, på hvilken vi kunna bygga vidare, så skall man med större jämnmod vara med om att fylla det skattebehof, som förefinnes? Jag är alldeles öfvertygad om, att det är klokare att bygga på en väl lagd grund än på den vacklande grundval, hvarpå inkomstskatten i närvarande stund hvilar.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Då man åberopar exempel från andra länder, bör man också komma ihåg, huru olika förhållandena äro i olika länder. Särskildt synes det föga rådligt att här alltför mycket taga England till föredöme. Jag vill blott påminna herrarne om det förhållande, som dock är ganska allmänt bekant, att i England tre fjärdedelar af nationalförmögenheten, af all rikedom i landet, och minst hälften af all inkomst ligger hos de rika och välmående klasserna, under det att i andra länder förhållandet kan vara motsatt, såsom, för att nämna ett exempel, i Frankrike, där tre fjärdedelar af den samlade förmögenheten och troligen mer än fyra femtedelar

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

af nationens inkomster ligger i händerna på arbetare, bönder, småborgare och småkapitalister. Under sådana förhållanden är det klokast, tror jag, att så långt som möjligt hålla sig till sitt eget lands förhållanden och söka ställa det så, att vi alla något så när endräktigt kunna gå fram på skattereformernas väg, ty utan samarbete nå vi ej något lyckligt resultat. Då jag hörde den ärade talaren på stockholmsbänken, som nyss med — som det föreföll åtminstone mig — ett visst förakt i tonen yttrade något om en ärad landtmannarepresentant, som förut haft ordet, föreföll det mig, som om det icke vore klokt att stöta hvarandra så för hufvudet utan bättre att söka, som jag nämnde, hvar och en i sin stad men med skyldig hänsyn till andras uppfattning arbeta för ett lyckligt resultat, då vi behandla de svårlösta skattefrågorna.

Herr Branting: Herr talman, mina herrar! Det var icke utan en viss öfverraskning jag hörde de uttalanden, som kommo från herr finansministern, som annars brukar så väl afväga och öfverväga sina ord. Jag tror icke, att någon, som hörde det anförande jag nyss tillät mig här hålla, skall kunna därur få fram de besynnerliga slutsatser, som herr finansministern ville tillskrifva mig. Han sade, att jag skulle ansett, att det nu är så ytterst galet ställdt här i landet, och att jag skulle önskat, att det skulle bli ännu mycket värre, och *därför* förordat den väg, som är föreslagen i reservationen från bevillningsutskottet. Jag förstår allra minst ett sådant resonemang från finansministern, då man ett ögonblick drar sig till minnes, att den väg, som i reservationen är föreslagen till fyllande af statens behof, är precis densamma, som regeringen själf föreslagit, endast med den skillnaden, att man i den af herr Staaff med flera framburna motionen velat gå ett stycke längre än regeringen för sin del ansett lämpligt. Regeringen ville på detta sätt uttaga ett belopp svarande mot 15 procent af den nuvarande inkomstskatten, men här föreslogs 36 procent. Det är visserligen ett stycke ökning, men det är dock samma väg, och då förefaller det mig, att man sannerligen icke har den minsta rätt att mot ett sådant yrkande komma med det tal, som här fördes om »hästkurer» och »ju värre dess bättre». Det är ingalunda på den vägen, som jag tror, att man kan vinna det förestående, som den senaste ärade talaren så vackert ordade om, utan den vägen bör man i så fall helt och hållet lägga om.

Det framhölls af herr finansministern med mycken styrka, att han icke någonsin velat säga, att stadigvarande behof icke skulle täckas med direkta skatter. Må vara! Men han menade, att när det nu gällde att fylla vissa nya behof för statskassan, som han ansåg skulle bli stadigvarande för några år eller en tid framåt, var det omöjligt att anlita den direkta beskattningens väg. Det förefaller mig vara en synnerligen godtycklig konstruktion,

hvilande på ett antagande om, att den direkta beskattning, som vi ha, skulle vara till den grad underhaltig och så föga motsvara sitt ändamål, att det förvånar mig att höra sådana uttalanden. I det fallet gaf ju också herr Vennersten ett mycket dåligt betyg åt den nuvarande inkomstskatten. Den har dock förut alltid brukat prisas som ett betydande steg till närmande till en modern och rationell beskattning, ehuru vi alla äro fullkomligt öfverens om, att den icke är fullständig, utan ännu erbjuder vissa olägenheter, men det är just de, som genom den blifvande revisionen skulle utjämnas och afhjälpas. Men då man *i hufvudsak* i inkomstskatten ändå har ett medel att med beskattning träffa förmögenheten något så när i öfverensstämmelse med dess bärkraft, om också den använda skalan och det använda beräkningssättet icke på alla punkter är så fullkomligt, som önskvärdt vore, så förefaller det mig, att man icke har något skäl att så nedsätta detta beskattningsinstitut, som dessa talare gjorde.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts).

Jag kan alltså icke på minsta sätt erkänna, att den argumentation, som försöktes nu från statsrådsbänken och af representanten från Borås, har någon som helst bärkraft eller något annat syfte än att söka — tillåta mig begagna de orden — en smula blanda bort korten och draga uppmärksamheten från det, som verkligen föreligger, nämligen den stora och afgörande frågan: Skall Andra Kammaren gå med på att här, när det gäller att fylla ett hål i vår statsbudget, tillgripa en ytterligare ökning af våra konsumtionsskatter, eller skola vi så fullständigt som möjligt taga den andra väg, som regeringen själf gifvit anvisning på, nämligen att gå till den direkta beskattningen? Att detta, att man får en höjning på den direkta skattsedeln från 15 procent öfver det vanliga till 36 procent, att detta skulle innebära våra näringars ruin, som herr finansministern nära nog framställde det, och att en dylik höjning skulle kunna ge anledning till en så patetisk förklaring, som den vi hörde där uppe från boråsbänken om att man *sedan* gärna skulle stå till tjänst — det hade jag minst af allt tänkt mig. Det är väl ändå icke fråga om någon sådan blodsbeskattning, utan det är fråga om ett ganska måttligt belopp. Den tabell som var vidfogad motionen visade ju, att särskildt för de lägre inkomsterna skatten icke var så särdeles betydande, och då kvarstår helt enkelt denna fråga: skola vi taga ut 3 millioner kronor genom att lägga en beskattning på den stora massan af befolkningen, eller skola vi besluta att lägga den på den inkomstskatt, som vi för närvarande ändå ha, och som förut alltid, då det passat sig, prisats såsom det bästa och modernaste i beskattningsväg, som vi öfver hufvud taget ha här i landet? Jag för min del är för den senare utvägen och vidhåller därför mitt yrkande.

Herr Thorsson: Jag uppkallades af den ärade representanten

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

från Borås, som försäkrade, att när inkomstskatten komme att läggas på en riktigare bog, skulle den gärna bäras af de förmögna. I sitt anförande framhöll han, att vi icke skulle jämföra oss med andra länder, ty hvarje lands möjlighet att få skatterna utgjorda är ytterst olika, beroende på förhållandena; och i viss mån kan jag gifva honom rätt i detta. Men den ärade talaren anförde ett par siffror, som jag emellertid icke tror böra få passera oanmärkta. Han sade, att i England, detta rika land, som under hela denna debatt varit framställdt som en jämförelse att följa i fråga om skatter, han sade, att i England äges tre fjärdedelar af förmögenheten af den burgnare delen af folket, således endast en liten del af hela det engelska folket. Som ett komplement till detta skall jag be att få säga, att här i Sverige ägde för några år sedan *två procent* af folket *en tredjedel* af hela inkomsten och förmögenheten i landet, medan de *nittioåtta procenten* ägde de återstående *två tredjedelarna* af nationalförmögenheten. Om vi nu se på det här i dag förda resonemanget och ställa det i belysningen af dessa siffror, tycka herrarna då verkligen, att det skall vara rätt att nu ytterligare öka på den indirekta beskattningen för dessa fattiga människor, för dessa nittioåtta procent, som äro hänvisade att existera på två tredjedelar af nationalförmögenheten och inkomsten? Det anse herrarna med herr finansministern i spetsen vara en rättvisare skattepolitik än den att söka upp dessa två procent och säga till dem: »Ni ha större förmåga att bidraga till anskaffandet af dessa 3 millioner kronor, en utgift, som för öfrigt är framtvungen genom de gemensamma voteringarna, där herrarna icke voro nöjda med de 18 millioner, som under de senaste tio åren voterats för detta vapen, utan detta år ville ha ytterligare 3 millioner. Jag tror, att man kan se denna fråga i belysningen af de händelser, som inträffat under denna Riksdag, och man handlar icke rätt mot majoriteten af den svenska nationen, om man i likhet med finansministern slår sig för sitt bröst och säger, att därför att inkomstskatten icke är så idealiskt lagd, som vi önska, därför skola vi vänta med att tillgripa denna inkomstskatt, tills vi erhållit denna idealiska läggning. — Men äro då konsumtionsskatterna så idealiskt lagda? Är det verkligen så, att det fattiga folket, som herrarne äro så måna om, som vi vilja hålla kvar här i landet, är det så, att detta folk åtnjuter förmånen af så idealiskt lagda konsumtionsskatter? Folket suckar under den tunga börda, som heter anskaffandet af nödigt bröd. Nu stå herrarne i begrepp att pålägga en ny skatt, där begäret efter alkohol skall taga brödet ur de fattiga barnens munnar. Det vilja herrarna vara med på, det anse ni vara alldeles riktigt och rätt! Det är en politik, som jag för min del ej kan vara med om. — När finansministern är så rädd för att 3 millioners ökning af inkomstskatten skall vara nog för att åstadkomma oro bland kapitalisterna, och förmå dem att

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

flytta kapitalet ur landet, så vill jag fråga, tror då icke finansministern, att en oerhörd ökning af de indirekta skatterna drifver det arbetande folket ur landet; vi behöfva väl kraftiga armar också. Förutom dem är det ej mycket bevändt med kapitalet; därför böra skatterna afvägas ordentligt, men det kan väl herrarne icke påstå, att de äro nu, när all direkt skatt utgör endast en femtedel af statens skatteinkomst, medan en tredjedel af landets förmögenhet är samlad hos *två procent* af medborgarne. Då är det väl ändå rimligt och rätt, att de, som under dessa brydsamma tider ökat vår budget med $4^1/_2$ millioner kronor för utgifter till militärändamål, också taga konsekvenserna af sitt beslut och gå med på en ökning af inkomstskatten i stället för att tvinga folket att betala äfven denna ökade utgift.

Herr finansministern sade i dag på förmiddagen, att när vi fingo 1901 års bärordningsförslag, så åtföljdes detta af en utredning om en höjning af maltskatten; det är det sista af den då beräknade skatten, som skall tagas ut genom denna höjning och något till. Det är således på det sättet, att i samma mån man offrar till militarismen, skola medlen rent af tagas från en handtering, som är ägnad att undergräfva vårt folks andliga och fysiska lif. Jag kan för min del såsom arbetare icke vara med på en sådan sakernas ordning. Jag har lefvat för mycket tillsammans med mina kamrater för att icke se, hur mycken uselhet, som uppkommer genom rusdryckshandteringen. Såsom representant kan jag icke anse, att jag skulle handla rätt mot den nation, jag tillhör, och mot mina kamrater, om jag nedlade min röst för ett sådant förslag, som den kungl. propositionen innebär, hvarigenom staten ytterligare i sin budget skulle bli beroende af alkoholbruket. Jag yrkar därför afslag på utskottets förslag och bifall till reservationen.

Herr Kobb: Blott några få ord! Det har framhållits af herr finansministern, huru farlig denna stora ökning skulle vara. Jag ber då att få föra in diskussionen på verklighetens område och omtala, huru stor den ökning, som motionärerna föreslagit utöfver det kungl. förslaget, i själfva verket är. Den utgör för 1,000 kronors inkomst 42 öre, för 2,000 kronors inkomst 2 kr. 96 öre, för 10,000 kronors inkomst 25 kronor, för 50,000 kronors inkomst 283 kronor och för 100,000 kronors inkomst 744 kronor. Det synes mig, som om dessa summor äro så pass obetydliga, att man icke bör ha anledning att tänka sig, att antagandet af ett sådant förslag skulle kunna medföra någon slags ekonomisk ruin för de stora skattebetalarne.

Slutligen ber jag att få säga en sak. Hvad jag för min del tror hafva legat till grund för motionärernas förslag har varit det, att herrarne i Första Kammaren, när de genom gemensamma voteringar drifvit igenom en skatt, också skola få känna den.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Låt oss nu antaga, att den svartmålning, som herr finansministern gifvit, vore fullkomligt riktig, och jag tror, att den till stor del verkligen är det — att vi i framtiden måste basera skattesystemet till hufvudsaklig del på indirekta skatter. Då vill jag säga: hur förhatligt skall icke det systemet blifva, enligt hvilket dessa skatter beviljas? Det är genom de gemensamma voteringarna, som en minoritet af svenska folket drifver igenom utgifter mot majoritetens vilja, det är genom en minoritet af svenska folket, som dessa utgifter sedermera kastas ifrån dem, som genomdrifvit dem på den majoritet, som icke vill veta af dem. Jag yrkar fortfarande bifall till reservanternas förslag.

Herr vice talmannen: Herr talman, mina herrar! Jag måste erkänna, att oaktadt jag synnerligen uppmärksamt åhört hvad herr finansministern här yttrat under sina olika anföranden, så har jag likväl icke lyckats tillägna mig den öfvertygelsen, att det ligger någon beviskraft i hvad han här talat om de stadigvarande behofven och de tillfälliga behofven och om den olikhet, som mellan dem skulle finnas och som skulle gifva något rimligt och rättvist åt hans förslag, något orimligt och orättvist åt vårt. Om jag fattade rätt hans sista yttrande, så sade han, att han hade föreslagit en ökning i inkomstskatten blott med afseende på ett tillfälligt behof, och att det vore orimligt att gå så långt, som vi motionärer ville gå, därför att man då skulle komma att öka en i sig själft icke välordnad skatt för ett stadigvarande behofs skull. Jag måste säga, att jag icke förstår, att han kan tillägga ett så ofantligt värde åt detta argument. Det är ju självklart, att då inkomstskatten kommer att omordnas, reformeras och befrias från sina nuvarande olägenheter, så kommer ju reformen att träffa icke blott den nuvarande inkomstskatten utan också den del af inkomstskatten, hvarmed vi velat öka densamma utöfver herr finansministerns höjningsförslag.

Beträffande vår motion, nämnde herr finansministern i sin kritik först hvad vi sagt, att det »lär vara obestridligt, att maltskatten icke till någon väsentligare del utgöres af samhällets i ekonomiskt afseende mera bärkraftiga element.» Såvidt jag fattade, godkände han i stort sedt detta uttalande. Icke så det därpå följande: »Och det behöfver knappast sägas, att vårt skattesystem ingalunda är sådant, att det kan vara tillrådligt att ytterligare öka en skatt af denna beskaffenhet»; det var mot denna mening, som han isynnerhet vände sig. Men jag måste säga, att de invändningar, som han därvid gjorde, syntes mig gå litet på sidan om saken, de syntes mig icke taga sikte på själfva det hufvudsakliga. Herr finansministern kom nästan ögonblickligen in på en jämförelse med främmande länder. Jag skall nu icke lägga mig i den frågan, huruvida herr finansministern i sina siffror och beräkningar därvidlag kan anses ha rätt. Mig vill det synas, som om de anmärk-

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

ningar däremot, som åtskilliga talare framställt, ha sin stora betydelse. Men jag vill framför allt påpeka, att vi i vår motion icke yttrat oss om en jämförelse med främmande länder. Det yttrande i motionen, som herr finansministern gjorde till utgångspunkt för sin kritik, afser icke en jämförelse med främmande länder, det afser en jämförelse med hvad som skulle vara rätt och riktigt i skatteafseende. Frågar man nu, hvad som är idealet för en statsbeskattning, så är det ju klart, att både teoretiskt och praktiskt är idealet att åstadkomma en rättvis beskattning, en beskattning som står i rätt förhållande till de skattebärandes förmåga. Det har man teoretiskt någon gång utformat så, att idealet för en statsbeskattning skulle vara blott och bart en inkomstskatt, som träffade med rättvisa alla medborgare, hvilka öfverhufvud taget kunde utgöra skatt, och som vore i rättvis grad progressiv eller degressiv. Det är emellertid ett experiment, som man, så vidt jag vet, aldrig försökt utföra, och det har man nog gjort mycket rätt i, ty om man skulle tänka sig, att man med ett slag slopade alla indirekta skatter och i stället införde en enda progressivt stigande inkomstskatt, föreställer jag mig, att följden alldeles gifvet skulle blifva, att staten icke skulle få på långa vägar när, hvad staten behöfver, men att däremot massor af medborgare skulle bli insolventa och råka i konkurs. Ty det är nu en gång så med den indirekta skatten, att, äfven om den är hög, så går den likväl, genom att den småningom uttages och genom att den förenas med nödvändiga behof eller njutningsmedel, de facto lättare för de flesta människor att betala än den direkta. Det är alltså tydligt, att om man vill fasthålla antydda ideal för en rättvis beskattning, det nog lär förutsätta en sådan ekonomisk uppfostran, en sådan uppfostran af folket till ekonomisk beräkning, att man verkligen skulle kunna tänka sig, att de lättnader, som de facto och logiskt sedt skulle inträda med den rena inkomstskatten, också skulle kännas såsom verkliga lättnader. Logik i beskattningsafseende är icke alltid detsamma som psykologi.

Då man nu naturligtvis icke på långliga tider kan tänka sig en sådan omgestaltning, som icke kan ske annat än så småningom, så är det gifvet, att man måste välja ett annat sätt. Och det, som man då bör välja, om man vill söka upp något som är något så när rättvist, är att komplettera den direkta beskattningen med den indirekta, men afvägd så, att den trycker så pass jämnt som möjligt på rikedomen och fattigdomen. Det får man väl erkänna, att vårt skattesystem alldeles icke uppnått. Om man ser på det skattesystemet, kan man väl icke bestrida, att det har sin karaktär måhända framför allt genom de ytterst tunga indirekta skatter, som lagts på de mindre bemedlade eller obemedlade i samhället, enkannerligen skyddstullarne och i all synnerhet de lifsmedelstullar, som ursprungligen varit afsedda som skyddstullar, men som faktiskt öfvergått till finanstullar äfven de.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Ur denna synpunkt kan jag således icke finna annat, än att det angripna uttrycket i vår motion äger sin fulla riktighet, att vårt skattesystem sålunda verkligen är sådant, att det icke är tillrådligt, att nu införa eller höja en beskattning af den art, som här är ifråga. Men, säger herr finansministern, om man icke gör det, måste man höja den direkta beskattningen på kapitalet, och det innebär en fara, ty kapitalet är ömtåligt och kapitalisterna äro ömtåliga. Ja, jag må säga, det låter sorgligt. Men det hindrar icke, att det dock kunde vara möjligt, att herr finansministern har rätt i det. Han har ju icke sagt, att han ömmar för dessa kapitalister, så vidt jag funnit, utan han har endast sagt, att de facto äro dessa personer sådana, att de känna det som ett förfärligt tryck, om några hundra kronors skatt kommer till på deras i förhållande till folkets vanliga inkomster stora eller alldeles enorma inkomster — ja t. o. m. som ett sådant tryck, att det kan hända, att de upphöra att älska sitt fosterland och att de lämna detsamma. Som sagdt, man vågar ju icke alldeles absolut bestrida, att så kan blifva fallet. Frågan är blott, om man verkligen skall vara så rädd, att man redan om det nu ifrågasatta steget toges skulle nödgas anse det otänkbart, att kapitalisterna kunde bära, hvad som ålägges dem. Jag har nu för min del orimligt svårt att tänka mig, att en man, som förtjänar 80,000 kronor om året, och som efter Kungl. Majt:s förslag skulle åläggas en skatt af 2,926 kronor 75 öre om året, verkligen skulle bli till den grad förfärad, som här ifrågasatts, därför att hans beskattning ökades till 3,461 kronor 20 öre. Jag har svårt att tro, att en man, som har en inkomst på 100,000 kronor, därför att hans skatt på 4,076 kronor skulle höjas till 4,821 kronor, skulle tänka på att med sin portmonnä flytta till ett annat land. Och jag tror också, att herr finansministern, äfven om han bibehåller sin åsikt, dock kanske skall förstå oss motionärer och dem, som vilja ansluta sig till oss, då vi säga, att det var ju redan bittert, när vi i början af denna Riksdag nödgades gå in på, hvad vi ansågo vara en orättvisa i beskattningen, till följd af de fordringar, som ett främmande land framställde, men att det skulle vara tio gånger bittrare, om vi nödgades godtaga en ny orättvisa i beskattningen till följd af *egna rika* medborgares kraf.

Jag för min del, herr talman, yrkar bifall till reservationen.

Herr Rune: Herr Vennersten yttrade, att man skulle akta sig för att öka inkomstskatten, därför att den drabbar ojämnt, och han visade också praktiska exempel därpå. Jag skulle be att få fråga herr Vennersten, om han kan förneka, att inkomstskatten i rätt afsevärd mån drabbar de skattedragande efter skatteförmågan. Nog drabbar den mera efter skatteförmågan än den indirekta beskattningen.

Vidare afgaf herr Vennersten ett storartadt löfte. Han

sade, att han, när den direkta beskattningen blifvit lagd i sina rätta fåror och i enlighet med en sådan skattereform, att den blir fullständigt rättvis, icke skulle draga sig för att betala mera inkomstskatt och direkt skatt. När man har att göra med affärer och affärsmän, skall man märka alla ord som yttras, och jag vill särskildt stryka under, att herr Vennersten sade, att han, när denna skatt ålägges *rättvist*, skulle vara med på densamma, men nu ville han det icke. Då frågar jag: Det är väl meningen, att herr Vennersten själf vill bestämma, när skatten får anses rättvis?

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Herr Wavrinsky: Herr talman! Innan klubban faller, ber jag att få lägga ett par ord i vågskålen för reservanternas förslag mot regeringens framställning. Jag har under den föregående debatten i denna fråga afhållit mig ifrån att begära ordet för att icke därigenom bidraga till, att den får karaktär af en nykterhetsdebatt. Men herr Almqvist sade, att det vore lyckligt, om vi icke behöfde spåra politik i nykterhetsvännernas sträfvanden, och jag anser det därför vara min skyldighet, då jag intager en ledande ställning i en gren af de organiserade nykterhetssamfunden, att försöka undanröja missförstånd i detta hänseende. De organiserade nykterhetssamfunden hafva i sina reglementen föreskrifter om att icke ägna sig åt några politiska sträfvanden utöfver dem, som gå ut på att gagna deras egen verksamhet, nykterhetskrafvet, således icke utöfver sådana frågor som befordra detta intresse. Men det är gifvet, att de organiserade nykterhetsvännerna också äro — och blifva det i högre grad i den mån de blifva politiskt uppfostrade — politiskt intresserade, och det är svårt, ja omöjligt att hindra, att dagspolitikens frågor äfven tränga sig in i nykterhetsvännernas läger. Jag vill vid detta tillfälle säga, att knappast något kan vara mera ägnadt att föra in dagspolitiken i de organiserade nykterhetssamfundens läger än en fråga sådan som denna, där skatt skall läggas på de mindre bärkraftigas axlar, under det man ännu väntar på utvidgning i diametralt motsatt riktning i skattelagstiftningen. Herr Almqvist sade äfven, att, när man sammanställer sänkningen i vintullen med en höjning af maltskatten, man naturligtvis icke haft för afsikt att sänka vintullen för att bereda en lindring i priset på de burgnare klassernas njutningsmedel, men på samma gång fördyra de mindre bemedlades. Nej, ingen har väl tänkt sig, att detta varit meningen, men verkan blir i alla fall sådan, och jag måste säga, att de stora breda lagren, som samlats i nykterhetslägren till omkring $^1/_2$ miljon, i allmänhet se saken på detta sätt, och finanspolitiken måste väl taga hänsyn till det psykologiska intryck, som lagstiftningen gör. Denna sammanställning verkar, det kan jag säga, odiöst. Nu frågar man: vilja icke nykterhetsvännerna vara med om att skaffa nödiga medel till

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

statsförvaltningen? Mot denna fråga ställa många tusenden i landet den frågan: har Första Kammaren och dess meningsfränder, högern i denna kammare, förutsatt, när de mot en stark minoritet i Andra Kammaren bragte anslaget till haubitser och jagare till ett för regeringen lyckligt slut, att det behöfdes nödiga medel därför, och afsåg man då att skaffa haubitser genom att lägga skatt på de mindre bärkraftiga, som redan nu sucka under betungande bördor? Jag upprepar det, det är icke ur nykterhetssynpunkt vi tala, ty vore denna fråga en nykterhetsfråga, skulle nykterhetsvännerna vara splittrade. Man är ofta tveksam när det gäller att under nuvarande omständigheter pålägga skatt i ändamål att hindra konsumtion af rusdrycker; i detta hänseende äro åsikterna bland nykterhetsvännerna delade. Men jag vågar tro, att i denna sak äro nykterhetsvännerna, trots sin olika uppfattning om denna fråga ur nykterhetssynpunkt, dock eniga om, att denna skatt är orättfärdig. Jag vet icke, om jag går grannlagenheten för nära, om jag säger, att jag i dag hört ett rykte, att grofarbetareförbundet telegraferat till kanadensiska regeringen med begäran att få veta, på hvilka villkor ett större antal af vårt lands arbetare kunde emigrera dit ut. Sådana verkningar har en lagstiftning sådan som denna. Man må tänka, hvad man vill om det berättigade i detta, den verkar i alla fall så, och det synes mig, att vi böra taga hänsyn härtill. Det pågår i vårt land en hård strid och kamp mellan kapital och arbete, och för vinnande af de goda ändamål, hvarom en så sympatisk och resonlig högerman som herr Vennersten talade, är det nödvändigt, att hänsyn tages till de djupa breda lagren, såvida arbetsgifvare, industri och handel skola få några armar att arbeta med för handelns och industrins utveckling. Det är, för att använda herr finansministerns uttryck, galet beställdt, om man, därför att inkomstskatten icke är så väl lagd, skall skjuta den åt sidan för att i stället taga den närmare liggande och bekvämare beskattningen af maltdrycker. Verkan däraf är sådan, att de, som önska fosterlandets väl och samförstånd mellan olika samhällsklasser i vårt land, däri måste se ett olycksbådande tecken. Jag är öfvertygad om, att vi, innan vi skrida till votering, böra betänka, att Kungl. Maj:ts proposition kommer att verka högst nedstämmande och högst olyckligt på dem, som se saken ur den synpunkt, jag velat framhålla.

Herr Svensson i Skyllberg: Herr talman, mina herrar! Här har från flera håll uttalats att, på grund däraf, att Första Kammaren och högern i denna kammare voterat ett anslag, som gått majoriteten i denna kammare emot, skola de skatter, som därigenom blifva nödvändiga, läggas så, att de särskildt skulle drabba de intressen, man säger att Första Kammaren anses företräda. Jag hemställer till eder, mina herrar, om icke detta i viss

mån kan blifva ett tveeggadt svärd. Låtom oss tänka efter, huru det skulle komma att kännas för majoriteten i denna kammare, om Första Kammaren började resonera så, att skatter, som blifva nödvändiga på grund af att majoriteten i Andra Kammaren drifvit igenom anslag, som vi icke anse lyckliga för landet, skulle läggas på de skuldror, som företrädesvis bära upp majoriteten inom Andra Kammaren. Vore icke detta ett tveeggadt svärd, som majoriteten i denna kammare kunde hafva skäl att beklaga sig öfver? Jag tror, att vi i alla skattefrågor böra söka lägga skattebördorna där de lättast bäras och på så sätt att de blifva minst tyngande. Jag tror det är klokt att antaga föreliggande förslag.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Herr Rune: Herr talman! Om det vore så, som herr Svensson i Skyllberg sade, att man endast därför, att Första Kammaren voterat ett högre anslag, borde lägga de skatter, som däraf blifva nödvändiga, på de samhällsklasser, som Första Kammaren särskildt kan anses representera, skulle jag kunna instämma med herr Svensson. Men så är det nog icke, utan vår mening är nog, att dessa skatter skola läggas på dem därför, att de anses hafva starkare skuldror att bära dem med. Så har åtminstone jag uppfattat motivet.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de därunder förekomna yrkandena gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets förslag till ändrad lydelse af förevarande paragraf, dels ock på afslag å såväl utskottets som Kungl. Maj:ts förslag till lydelse af paragrafen; och fann herr talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för sistnämnda proposition. Votering begärdes emellertid, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs denna omröstningsproposition.

Den, som vill, att kammaren afslår såväl bevillningsutskottets som Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af 2 § i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets berörda förslag.

Voteringen utföll med 139 ja mot 76 nej; och hade alltså kammaren afslagit såväl utskottets som Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af förevarande paragraf.

Om ändring i förordningen angående tillverkning och beskattning af maltdrycker. (Forts.)

Efter föredragning häruppå af *5 §* begärdes ordet af

Herr Karlsson i Göteborg, som yttrade: Herr talman! Efter utgången af voteringen rörande § 2 ber jag också få yrka afslag å § 5.

Vidare anfördes ej. Kammaren afslog utskottets och Kungl. Maj:ts förslag till ändring af paragrafen.

8 § föredrogs härefter och yttrade därvid

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman! Jag ber att äfven här, i fråga om § 8, få göra samma yrkande som nyss om afslag.

Vidare anfördes ej. Såväl utskottets som Kungl. Maj:ts förslag afslogos.

Vid föredragning härpå af *23 §* anförde

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Den ändring, som är föreslagen i § 23, har tillkommit på grund af en framställning från kontroll- och justeringsstyrelsen och afser endast att underlätta kontrollen. Inom utskottet har man varit enig att förorda denna förändring. Och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till densamma. Jag vill redan nu nämna, att det är samma förhållande med § 31. Jag ber, som sagdt, att nu få yrka bifall till § 23.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände utskottets förslag till ändrad lydelse af paragrafen.

Härefter föredrogs *31 §*. Därvid yttrade

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman! Som jag nämnde är det samma förhållande med § 31 som med § 23, och jag ber att få yrka bifall till § 31.

Vidare anfördes ej. Utskottets förslag godkändes.

Sedan *36 §* härpå föredragits, lämnades ordet till

Herr Karlsson i Göteborg, som anförde: Herr talman! Jag ber att på förut nämnda grunder få yrka afslag å § 36.

Vidare yttrades ej. Kammaren afslog utskottets och Kungl. Maj:ts förslag i ämnet.

53 § föredrogs härefter, och yttrade därvid

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman! Äfven i fråga om denna paragraf ber jag att få yrka afslag.

Vidare anfördes ej. Såväl utskottets som Kungl. Maj:ts förslag blefvo af kammaren afslagna.

Efter föredragning härpå af *slutstadgandet* begärdes ordet af

Herr Karlsson i Göteborg, som yttrade: Herr talman! Då kammaren beslutat ändring i §§ 23 och 31, ber jag att få yrka bifall till slutstadgandet om, att förordningen skall träda i kraft den 1 okt. 1909.

Vidare anfördes ej. Utskottets förslag godkändes.

Utskottets hemställanden i punkterna 1:o)—4:o) förklarades besvarade genom ofvan omförmälda beslut.

§ 2.

Lagutskottets härpå föredragna memorial n:o 58, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om lagutskottets utlåtande n:o 45, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud mot handels idkande å söckendag utöfver viss tid, blef af kammaren godkändt.

§ 3.

Vidare föredrogs lagutskottets memorial n:o 59, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om lagutskottets utlåtande n:o 48, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående folkskoleväsendet i vissa städer, lag om ändrad lydelse af 1 § i kungl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862 och lag om ändrad lydelse af 2 och 28 §§ i lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt afseende försummade barn den 13 juni 1902, dels ock inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

Punkten 1:o).

Lades till handlingarna.

Punkterna 2:o) och 3:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

§ 4.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 33, angående väckt motion om utredning och förslag rörande folkundervisningsväsendets ledning, som härefter föredrogs, godkändes.

Jämlikt 63 § riksdagsordningen skulle detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 5.

Angående utredning rörande till industriens understöd upplåten kronojord.

Efter föredragning härpå af Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 34, i anledning af herr Lindhagens motion, n:o 241, angående utredning rörande till industriens understöd upplåten kronojord m. m., begärdes ordet af

Herr Lindhagen, som yttrade: Jag har icke någon anledning att vara missnöjd med det beslut, hvartill utskottet kommit, men jag vill blott uttala, att det finns en och annan punkt i motiveringen, som jag kunnat vilja ha något annorlunda. Jag tillåter mig därutinnan hänvisa till motionen. Af denna framgår för öfrigt, att frågan väckts icke bara af mig, såsom det ser ut af detta betänkande, utan äfven af åtskilliga andra samt att i motionens syfte instämt ytterligare ett tiotal ledamöter.

Hvarför jag nu begärt ordet, var därför, att det är troligt, att äfven om denna kammare antar utskottets förslag, går i alla fall detta betänkande att jordfästas på Första Kammarens stora kyrkogård, och under dessa förhållanden måste man fråga sig: behöfs det verkligen, för att regeringen skall kunna ta initiativ i en sådan fråga som den föreliggande, beslut af båda kamrarna? Kan det icke vara tillräckligt, att det föreligger beslut af en kammare? Det har uttalats äfven från kameralt håll, att man är angelägen om att en sådan utredning kommer till stånd. Och i det jag yrkar bifall till utskottets hemställan, ber jag på samma gång få uttala den förhoppningen, att regeringen, oafsedt det beslut, som Första Kammaren fattar, ville taga i öfvervägande, huruvida icke frågan är värd ett regeringsinitiativ, som dessutom har stöd af Andra Kammarens uppfattning.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls; och skulle jämlikt 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 6.

Angående beredande af kredit på penningmarknaden till åstadkommande af jordbruk och bostäder åt mindre bemedlade.

Slutligen föredrogs Andra Kammarens femte tillfälliga utskottsutlåtande, n:o 35, i andledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för beredande af största möjliga kredit på penningmarknaden till åstadkommande af jordbruk och bostäder åt mindre bemedlade personer m. m., och lämnades därvid på begäran ordet till

Herr Olsson i Kullenbergstorp, som anförde: Herr talman! I detta betänkande refereras utlåtanden, som afgifvits af landtbruksstyrelsen, och det heter på sid. 8, att

»Vådorna af borgenssystemet vore så ofta framhållna, att landtbruksstyrelsen kunde inskränka sig att konstatera denna kreditforms olämplighet.»

Vidare fortsättes något längre ned på samma sida: »Den utveckling, det mindre jordbruket uppnått i de på jordbruksområdet mera framstående länderna, torde till icke ringa del vara grundadt på ett å medlemmarnas solidariska ansvar bildadt föreningsväsende.»

På sidan 9 har utskottet uttalat att

»Det synes utskottet tydligt, att, i händelse åtgärder i den af landtbruksstyrelsen angifna riktning blifva vidtagna för ordnandet af kreditförhållandena för det mindre jordbruket, skola, synnerligast i fråga om brukare af annans jord, de svårigheter, som i kreditafseende nu yppa sig vid bildandet af mindre jordbruk, till någon del minskas.»

Sammanför man dessa uttalanden, så äro de af landtbruksstyrelsen afgifna i första rummet märkvärdiga, när man ser dem i ett sammanhang, men jag vill gå med på och understryka, att borgenssystemet för jordbrukaren liksom för andra människor är mycket farligt, och det är visserligen sant, att vådorna häraf vållat mångas undergång. När man vidare läser längre ner på sidan, att kreditsystemet skulle grundas på medlemmarnas solidariska ansvar, så förutsätter detta ju, att föreningar grundas, som ha till uppgift att utlåna pengar under ansvar för medlemmarna. Det vore så att säga att sätta borgensystemet i stort, och jag tycker, att om det är en våda att gå i borgen för en eller två, skulle det vara en ännu större våda att göra det för två eller tre hundra. Jag erkänner, att jag icke kan förstå sammanhanget i dessa yttranden, och det är märkvärdigt, när man läser bestämmelserna i nuvarande lagen om ekonomiska föreningar, att det icke där är tillåtet att grunda dem på solidariskt ansvar, utan antingen är det så, att ansvaret icke går utöfver den direkta insatsen eller också så, att det fixeras hur stort ansvaret skall vara per insats.

Angående beredande af kredit på penningmarknaden till åstadkommande af jordbruk och bostäder åt mindre bemedlade.

Detta gäller ifråga om mindre produktionsföretag, som drifvas kooperativt — för öfriga har man ju bolagsformen att tillgå —. Därför är det märkvärdigt, när man icke för produktionsändamål kan bilda föreningar, däri medlemmarna äro solidariskt ansvariga, att man, när det gäller utlåning af penningar, skall få använda den solidariska ansvarigheten inom kreditsystemet. Jag kan icke förstå konsekvensen häri.

Utskottet har uttalat sig mycket försiktigt i frågan. Jag kan ej riktigt förstå, om utskottet gillat det citerade uttalandet eller icke, så stor är dess försiktighet. Men det säger emellertid, att man bör lätta något på kreditförhållandena inom jordbruket, men om den föreslagna åtgärden är nyttig eller icke, därom talas icke.

Ser man efter själfva anledningen till utlåtandet, finner man, att det är en motion af herr Lindhagen m. fl., och den åsyftar att bereda största möjliga kredit på penningemarknaden för mindre jordbrukare och synnerligast dem, som bruka annans jord. När jag sistlidne lördag hörde särskildt herr Lindhagen framhålla det önskemålet, att jordbruket, i all synnerhet det mindre, skulle baseras på blott och bart brukanderätt, föreställde jag mig, att däri skulle ligga, att småbrukarne skulle kunna undvara krediten — ty när man icke lånar något, behöfver man ju ingen kredit. Men det blir nog så i verkligheten att, om man har litet eller mycket jord, man behöfver kredit, ja, man kommer icke ifrån det behofvet, äfven om man icke har någon jord alls. Men vi ha då sparbankerna att tillgå, och de ha visat sig mycket lämpliga. Bildar man däremot kreditföreningar med solidarisk ansvarighet för medlemmarna och om hvem som helst kan få lån där, kommer naturligtvis den utvägen att flitigt anlitas. Men därmed är man inne på en farlig väg, och ingen vet, hvar den slutar. Genom att besluta en sådan åtgärd begå vi ett misstag, för hvilket vi kunna straffas mycket hårdt. Jag tror, att sparbankerna äro långt mera skickade att reglera krediten än dylika föreningar skulle vara. Ty inom en sådan förening har man icke motståndskraft att neka en lånesökande understöd och icke omdöme att afgöra, hur långt krediten skall gå. Jag tror därför, att det är bäst, om man öfverlämnar saken åt sparbankerna och att de få verka som hittills. Om vi stärka sparbankernas ställning något på lagstiftningens väg, ha vi därmed de bästa kreditmöjligheterna för småbrukare, som vi kunna få. Jag vill nu ej bestrida, att icke det, som föreslås i utskottets kläm, skulle kunna göra något till gagn för småbrukarna, men säkert är icke, att det hade en sådan verkan. Jag har, herr talman, intet yrkande att göra.

Herr Petrén: Herr talman! Eftersom mitt namn står under det ifrågavarande betänkandet, ber jag att få yttra några ord med anledning af hvad den siste talaren hade att anföra. Det

Angående beredande af kredit på penningmarknaden till åstadkommande af jordbruk och bostäder åt mindre bemedlade. (Forts.)

är icke så lätt att gifva honom svar på tal, då man icke riktigt vet, hvartåt han egentligen syftade. Ena ögonblicket talade han nämligen mot landtbruksstyrelsen, det andra mot motionären och det tredje ögonblicket var det utskottet, som utgjorde föremål för hans kritik.

Det förhåller sig ju så, att motionärernas framställning går ut på en hemställan om utredning angående, bland annat, åstadkommande af bättre kreditförhållanden för bildande af mindre jordbruk. Utskottet har då till en början funnit sig böra omnämna hvad som blifvit åtgjordt i detta hänseende under de senaste åren och har därvid efter mitt förmenande med fullt fog också berört det af talaren angifna betänkandet af landtbruksstyrelsen. Utskottet har emellertid icke haft anledning att i detta sammanhang yttra sig om, huruvida landtbruksstyrelsens resonemang härutinnan är riktigt eller icke, utan har endast haft att lämna ett objektivt referat af detsamma. Därefter har utskottet icke gjort annat uttalande härom, än att svårigheterna i kreditafseende vid bildandet af mindre jordbruk gifvetvis komma att minskas, för den händelse något blir åtgjordt i den af landtbruksstyrelsen angifna riktning. Jag tror, att detta påstående är i allo riktigt och icke kan jäfvas ens af den föregående talaren.

Jag har, herr talman, endast velat yttra dessa ord med anledning af det hållna anförandet.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan; och skulle jämlikt 63 § riksdagsordningen detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

n:o 115, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i de villkor, som föreskrifvits för åtnjutande af aflöning å den för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda fastställda stat;

n:o 116, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anordnande af sanatorievård åt vissa statstjänare;

n:o 131, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar;

n:o 132, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af kronan tillhörande jordägareandelar i grufvor; och

n:o 133, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående

upplåtelse af rätt till bearbetande af icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord; samt

från lagutskottet:

n:o 128, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående byggnad och underhåll af kyrka med hvad därtill hörer, så ock af särskild sockenstufva, samt till lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prästgård;

n:o 129, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse; och

n:o 130, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 70 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 12, angående Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjätte, sjunde, åttonde och nionde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af extra lönetillägg för år 1909 åt en del tjänstemän och betjänte m. m.;

n:o 187, i anledning af en af justitieombudsmannen gjord framställning om tillfällig löneförbättring för tjänstemännen i justitieombudsmansexpeditionen;

n:o 188, i anledning af väckt motion om semester för vaktbetjänte och med dem jämnställda statstjänare i de centrala ämbetsverken och hofrätterna, och

n:o 189, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anslag till uppförande af en svensk kyrka i Köpenhamn;

sammansatta stats- och lagutskottets memorial, n:o 8, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande utskottets utlåtande n:o 6, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition n:o 182 med förslag till förordning om ersättning i anledning af kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.;

bankoutskottets memorial:

n:o 12, om användande af bankovinsten för år 1908;

n:o 13, angående åtgärder för anskaffande af ny tomt för riksbanksbyggnad i Kristianstad;

n:o 14, angående försäljning till telegrafverket af en riksbanken tillhörig fastighet i Västerås; och

n:o 15, angående instruktion för nästa Riksdags bankoutskott;

lagutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 64, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om arrende af viss jord å landet inom Norrland och Dalarne samt till lag angående uppsikt å vissa jordbruk i Norrland och Dalarne, dels ock härmed sammanhängande motioner;

n:o 65, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning, dels ock en med föranledande däraf väckt motion;

n:o 66, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om lagutskottets utlåtande n:o 54, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 59 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, dels ock väckt motion om ändrad lydelse af nämnda lagrum;

n:o 67, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 6, 7 och 8 §§ i lagen den 18 april 1884 angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom samt till lag om ändrad lydelse af 125 och 127 §§ konkurslagen; och

n:o 68, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande vissa bestämmelser angående laga skiften i Juckasjärvi och Karesuando socknar af Norrbottens län;

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 37, med anledning af Första Kammarens beslut angående herr Widéns af Andra Kammaren bifallna motion n:o 88; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 38, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående kontroll å program för biografföreställningar; och

n:o 39, angående Första Kammarens beslut om skrifvelse till Kungl. Maj:t rörande folkuppfostringsväsendets utveckling i praktisk riktning.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Linders* under 3 dagar fr. o. m. den 15 maj.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 11,2 e. m.

In fidem
Per Cronvall.